

naudas
prasme

Latvijas iedzīvotāju finanšu pratības aptauja 2022

LATVIJAS BANKA
EIROSISTĒMA

Latvijas iedzīvotāju finanšu pratības aptauja **2022**

Veikta, izmantojot
"OECD/INFE Toolkit for Measuring Financial Literacy
and Financial Inclusion 2022"
metodoloģiju un jautājumus

Latvijas Bankas pasūtītais kvantitatīvais pētījums

Aptauju veica "Latvijas Fakti" 2022. gada oktobrī

Saturs

1. Metodoloģiskā informācija	4
2. Finanšu pratības indekss 2022	7
2.1. Finanšu pratības indekss 2022 dažādās iedzīvotāju grupās	8
2.2. Finanšu zināšanas	9
2.3. Finanšu uzvedība	11
2.4. Attieksme pret finansēm	13
3. Digitālā finanšu pratība	15
3.1. Digitālā finanšu pratība: kopējais rezultāts	16
3.2. Digitālā finanšu pratība: zināšanas	17
3.3. Digitālā finanšu pratība: uzvedība	18
3.4. Digitālā finanšu pratība: attieksme	19
4. Finansiālās iekļautības rādītāji	20
5. Finanšu plānošana un vadība	21
5.1. Budžeta plānošana	21
5.2. Aktīva uzkrājumu veidošana	22
5.3. Finanšu satricinājumi	24
5.4. Finanšu mērķi	26
5.5. Pensiju plāni	27
6. Iztikas nodrošināšana	29
7. Finanšu produktu un pakalpojumu izvēle un izmantošana	31
8. Priekšstati par finanšu lietām	44
9. Finanšu zināšanas	48
9.1. Finanšu zināšanu pašvērtējums	48
9.2. Finanšu zināšanu uzdevumi	50

1. Metodoloģiskā informācija

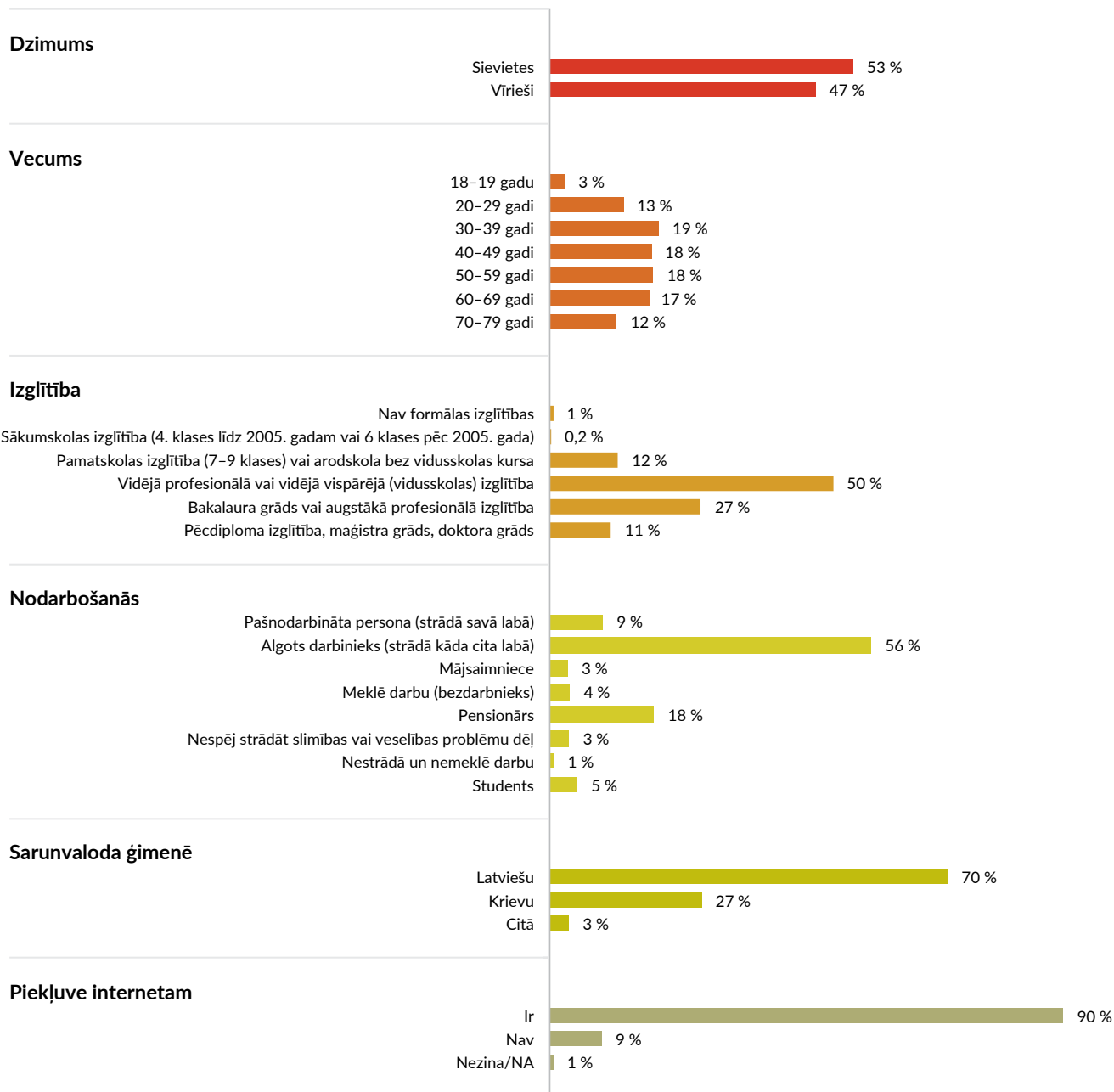
Pētījuma mērķis

Noskaidrot Latvijas iedzīvotāju finanšu pratību, digitālo finanšu pratību, finansiālo iekļautību, finansiālo noturību un finansiālo labklājību.

Pētījuma metodoloģijas apraksts:

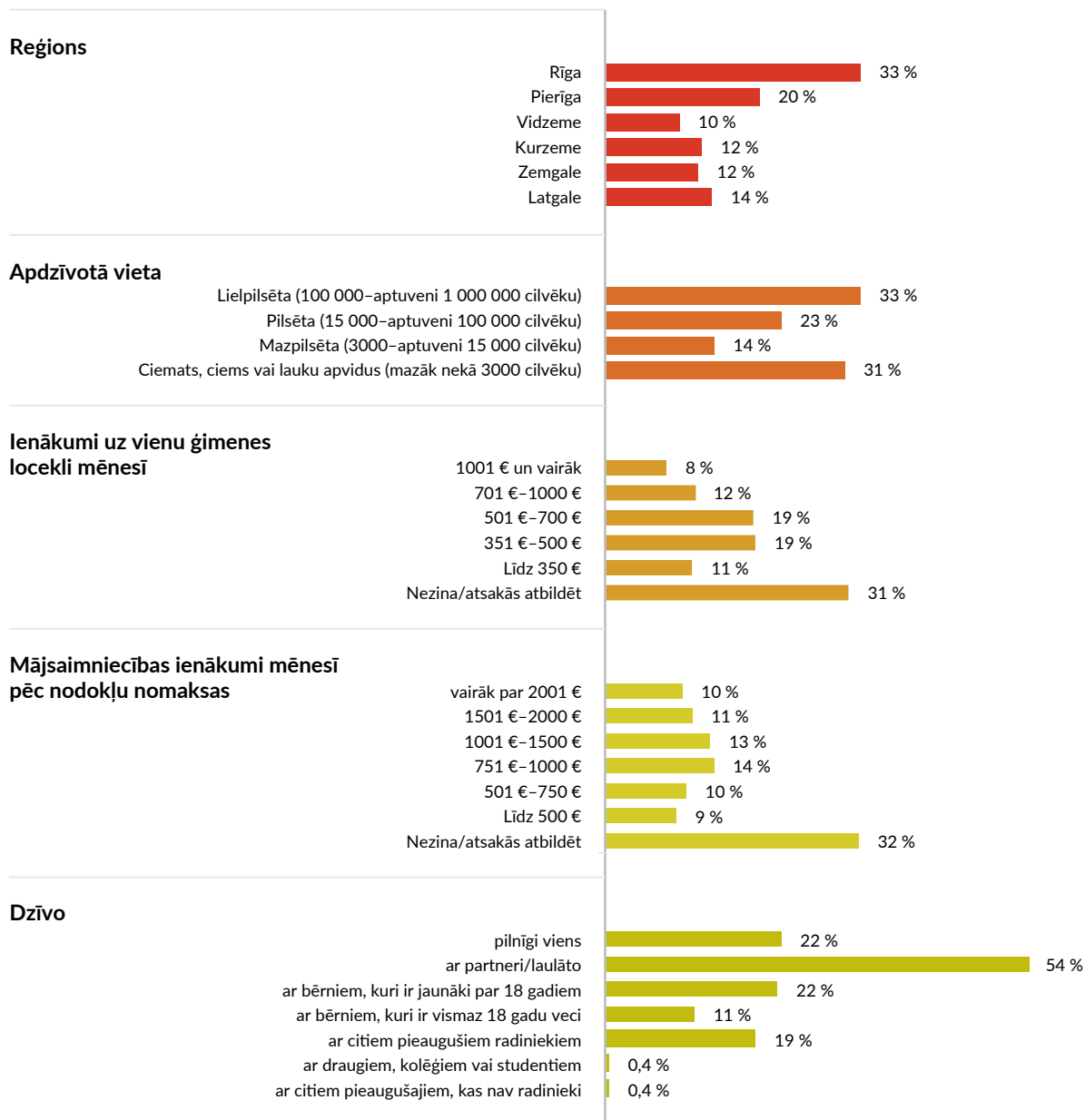
- **Pētījuma veicējs:** tirgus un sociālo pētījumu centrs "Latvijas Fakti".
- **Mērķa grupa:** Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 79 gadiem.
- **Pētījuma metode:** individuālās (tiešās) datorizētās intervijas respondentu dzīvesvietās (CAPI)
- **Izlase:** reprezentatīva Latvijas sabiedrības izlase, kas veidota pēc daudzpakāpju nejaušās stratificētās atlases principa. Stratifikācijas pazīmes: a) ģeogrāfiskā, b) nacionālā.
- **Respondentu atlase:** respondentu atlase veikta, izmantojot "pēdējās dzimšanas dienas principu". Intervēšanas soļa garums +3.
- **Izlases lielums:** 1007 respondenti
- **Ģeogrāfiskais pārklājums:** visi Latvijas reģioni (120 izlases punktu)
- **Vidējais intervijas ilgums:** 20 minūšu (neietverot demogrāfijas jautājumus)
- **Datu svēršana:** pēc dzimuma, vecuma, tautības, reģiona un apdzīvotās vietas tipa saskaņā ar CSP jaunākajiem pieejamiem datiem.
- **Aptaujas veikšanas laiks (lauka darbs):** 4.10.2022.–3.11.2022.
- Aptauja izstrādāta un indeksi aprēķināti, izmantojot "OECD/INFE Toolkit for Measuring Financial Literacy and Financial Inclusion 2022" metodoloģiju un jautājumus.

1.1. Aptaujas izlases sadalījums

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

1.2. Aptaujas izlases sadalījums

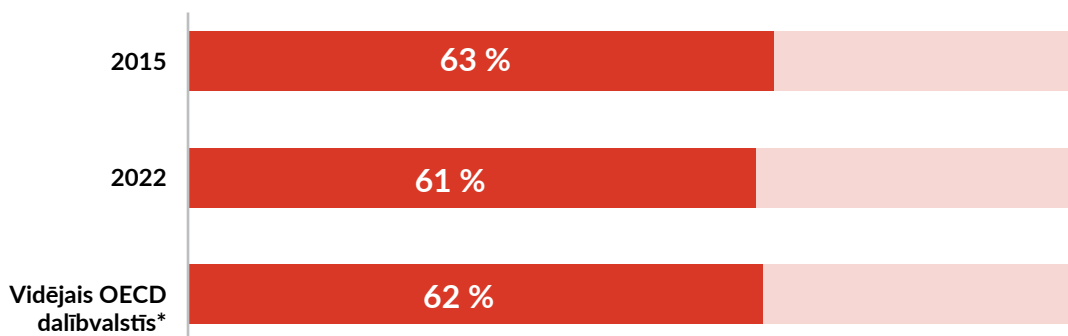

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

2. Finanšu pratības indekss 2022

Finanšu pratības indekss (% no maksimālā iespējamā indeksa)

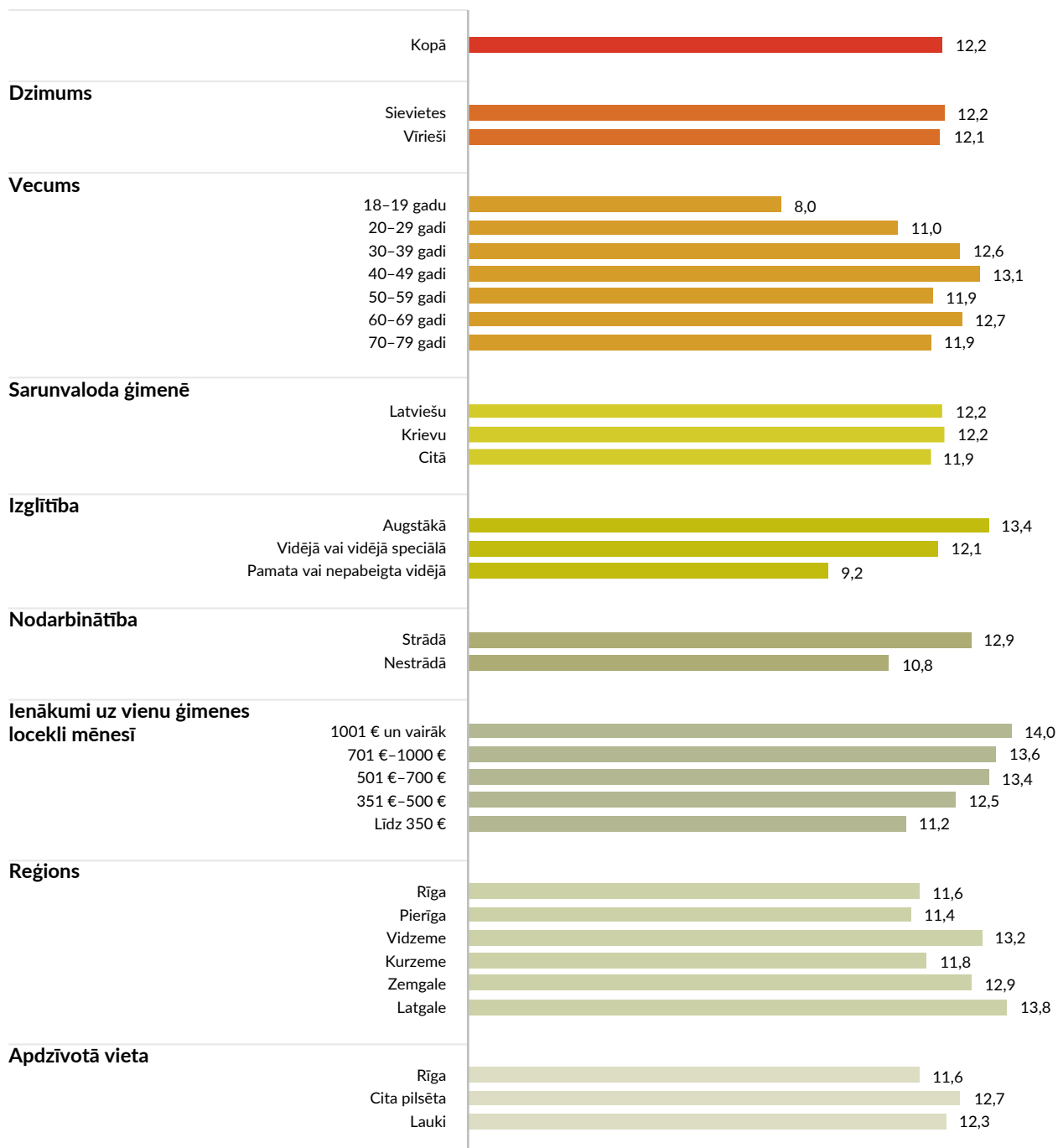
Rezultāts aprēķināts, summējot finanšu zināšanu (7), finanšu uzvedības (9) un attieksmes pret finanšu lietām (4) vērtējumu. Maksimālais vērtējums ir 20. Vērtējums (12.2 punkti) attēlots %, lai tas būtu salīdzināms ar 2015. gada rezultātu un OECD rezultātu, kuros maksimālais punktu skaits bija 21.

* Vidējais 2020. gadā veiktā OECD/INFE 2020 *International Survey of Adult Financial Literacy* rezultāts OECD dalībvalstīs, kas piedalījušās pētījumā.

2.1. Finanšu pratības indekss 2022 dažādās iedzīvotāju grupās

Kopējo finanšu pratības indeksa rezultātu iegūst, summējot finanšu zināšanu (7), finanšu uzvedības (9) un attieksmes pret finanšu lietām (4) vērtējumu. Tas ir robežās no 0 līdz 20.

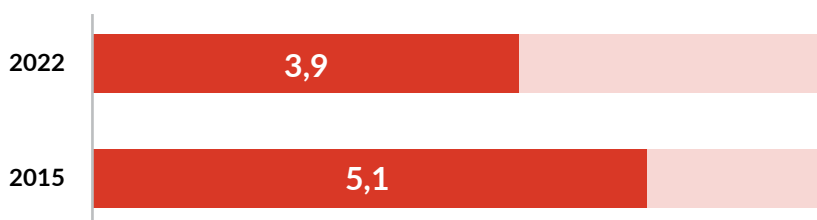

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

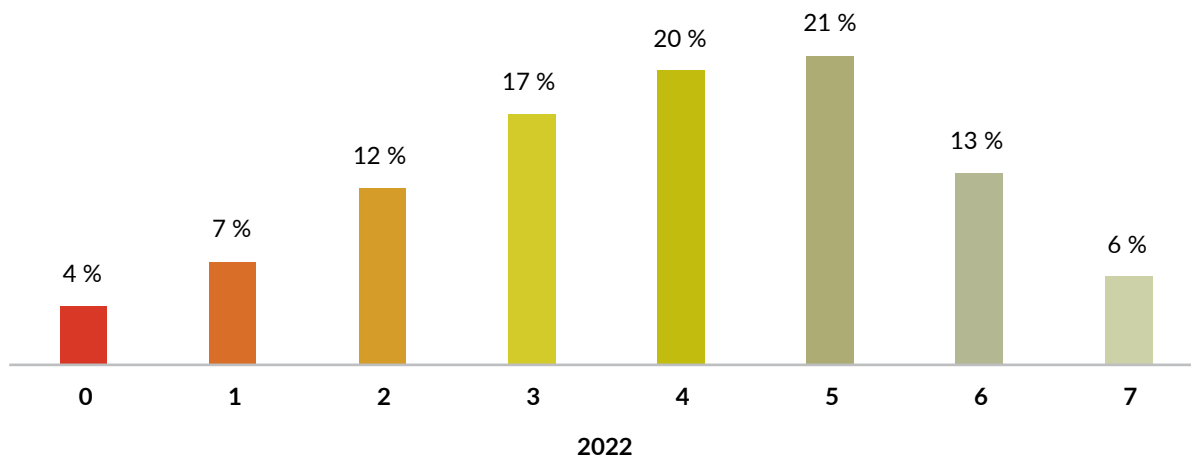
2.2. Finanšu zināšanas

Finanšu zināšanu indekss skalā no 0 līdz 7

Rezultāts tiek aprēķināts, ņemot vērā atbildes uz 7 jautājumiem par respondentu pamatzināšanām par finanšu jēdzieniem "inflācija", "vienkāršie un saliktie procenti", "risks", "peļņa" u. c. Maksimālais rezultāts ir 7 punkti.

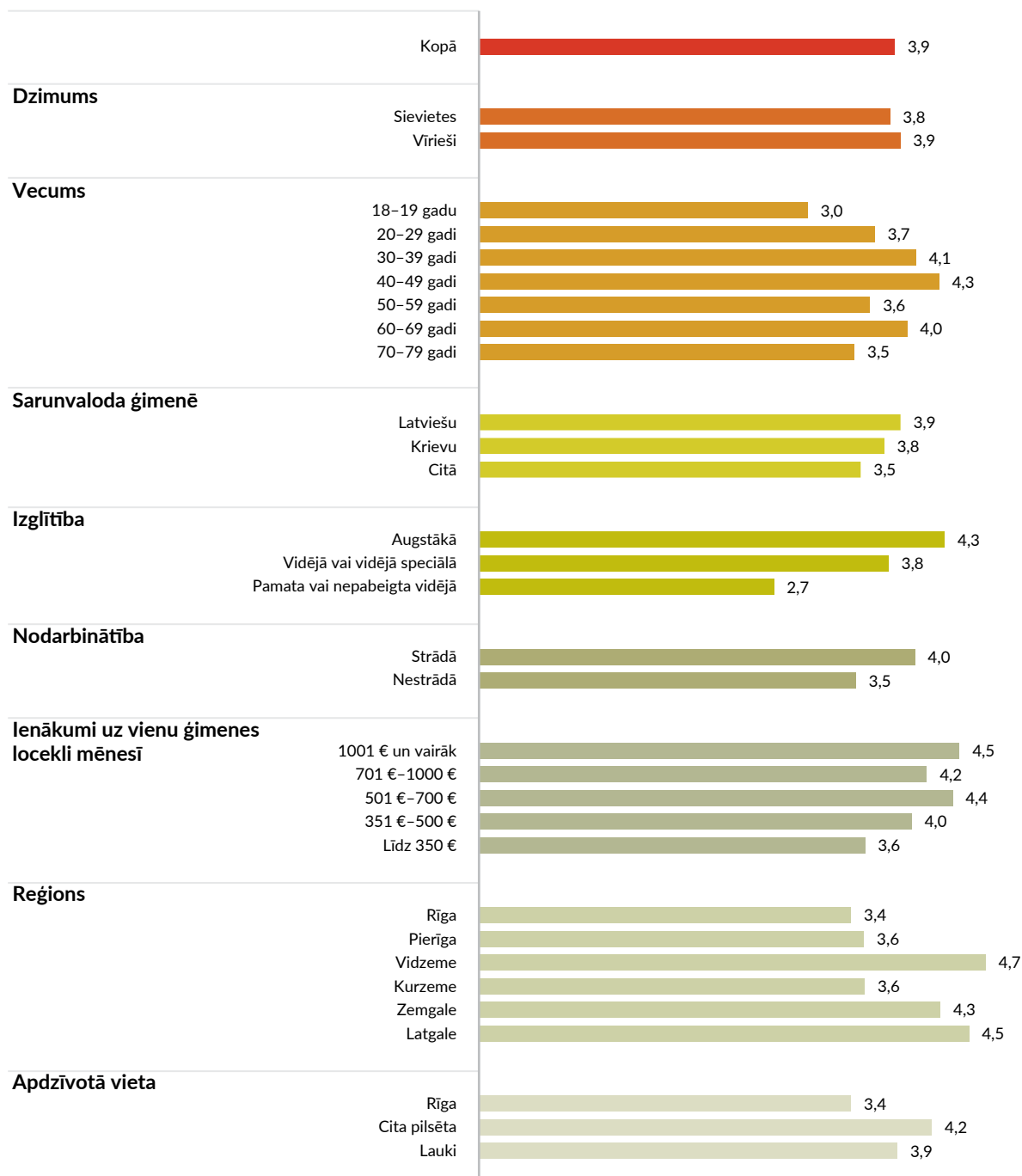

Atbilstošo atbilžu skaits uz 7 jautājumiem

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

2.2. Finanšu zināšanas dažādās iedzīvotāju grupās

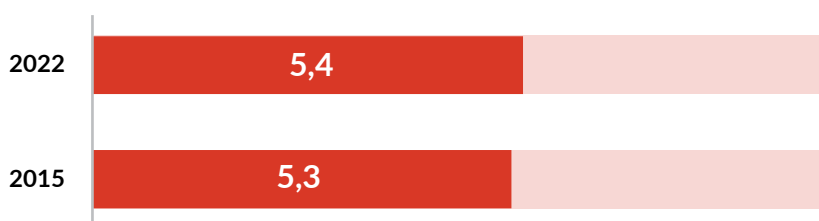

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

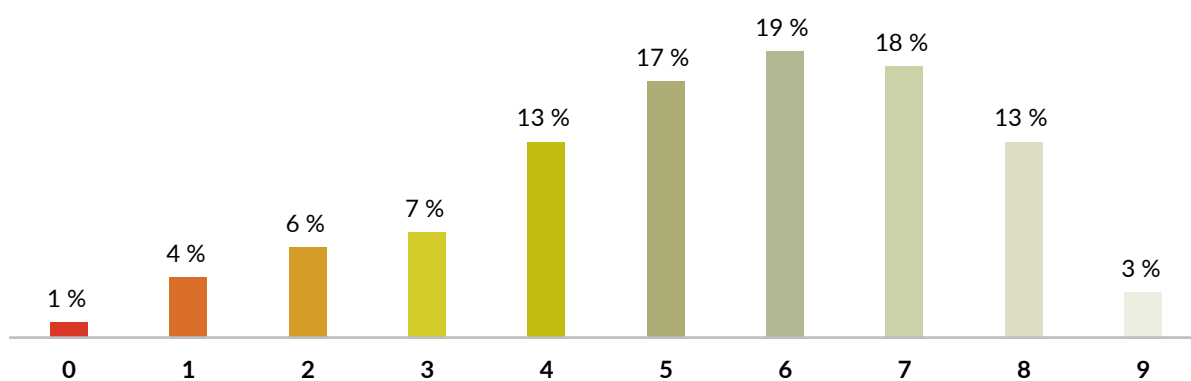
2.3. Finanšu uzvedība

Finanšu uzvedības indekss skalā no 0 līdz 9

Rezultāts tiek aprēķināts, ņemot vērā atbildes uz 9 jautājumiem par respondentu uzvedību saistībā ar uzkrājumu veidošanu, ilgtermiņa plānošanu, savu finanšu uzraudzību un kontroli, finanšu grūtību risināšanu u. c. Maksimālais rezultāts ir 9 punkti.

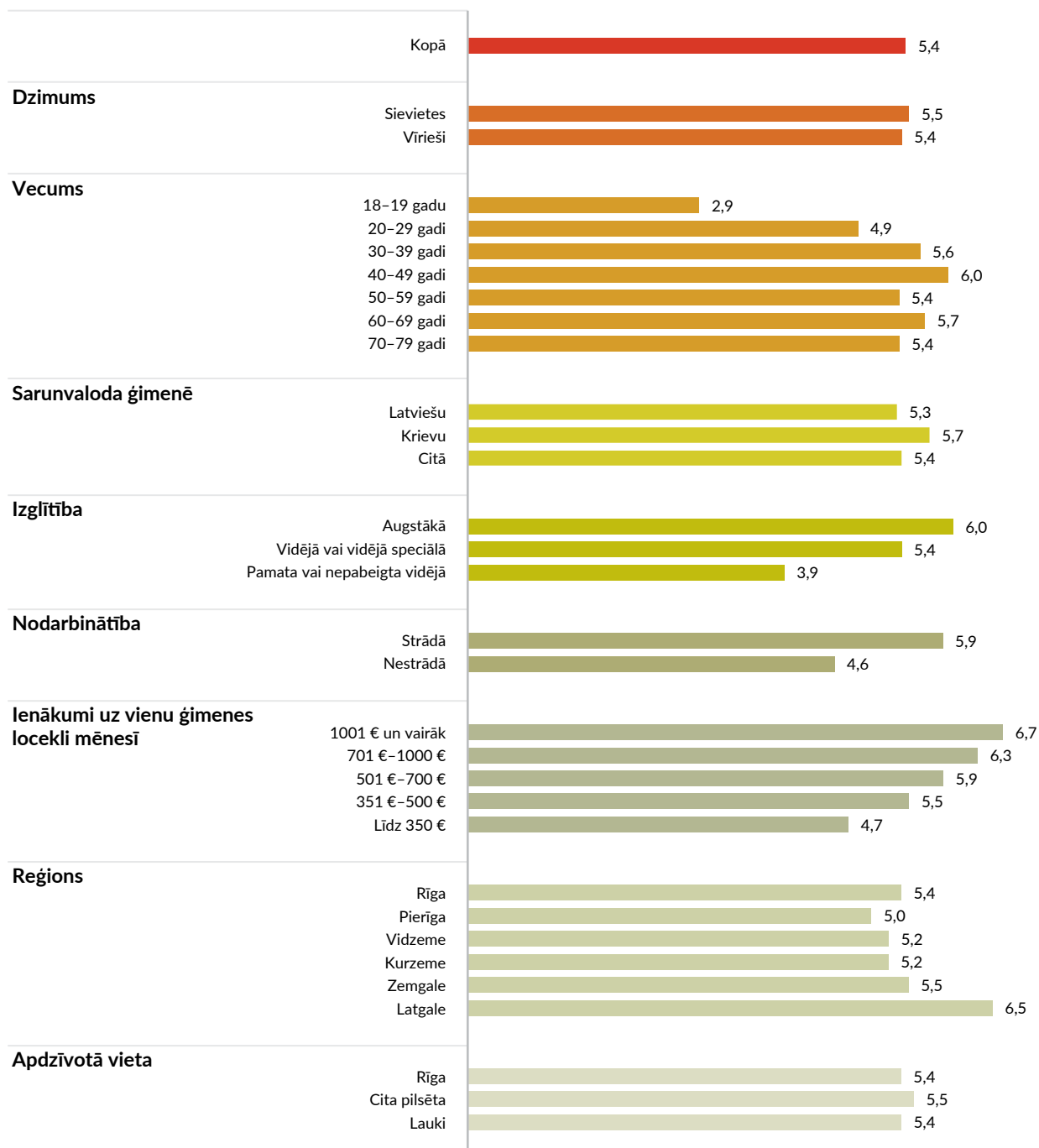

Atbilstošo atbilžu skaits uz 9 jautājumiem

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

2.3. Finanšu uzvedība dažādās iedzīvotāju grupās

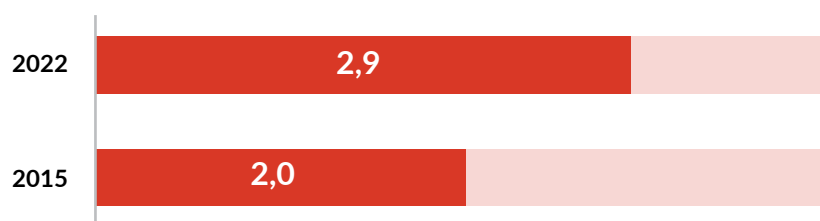

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

2.4. Attieksme pret finansēm

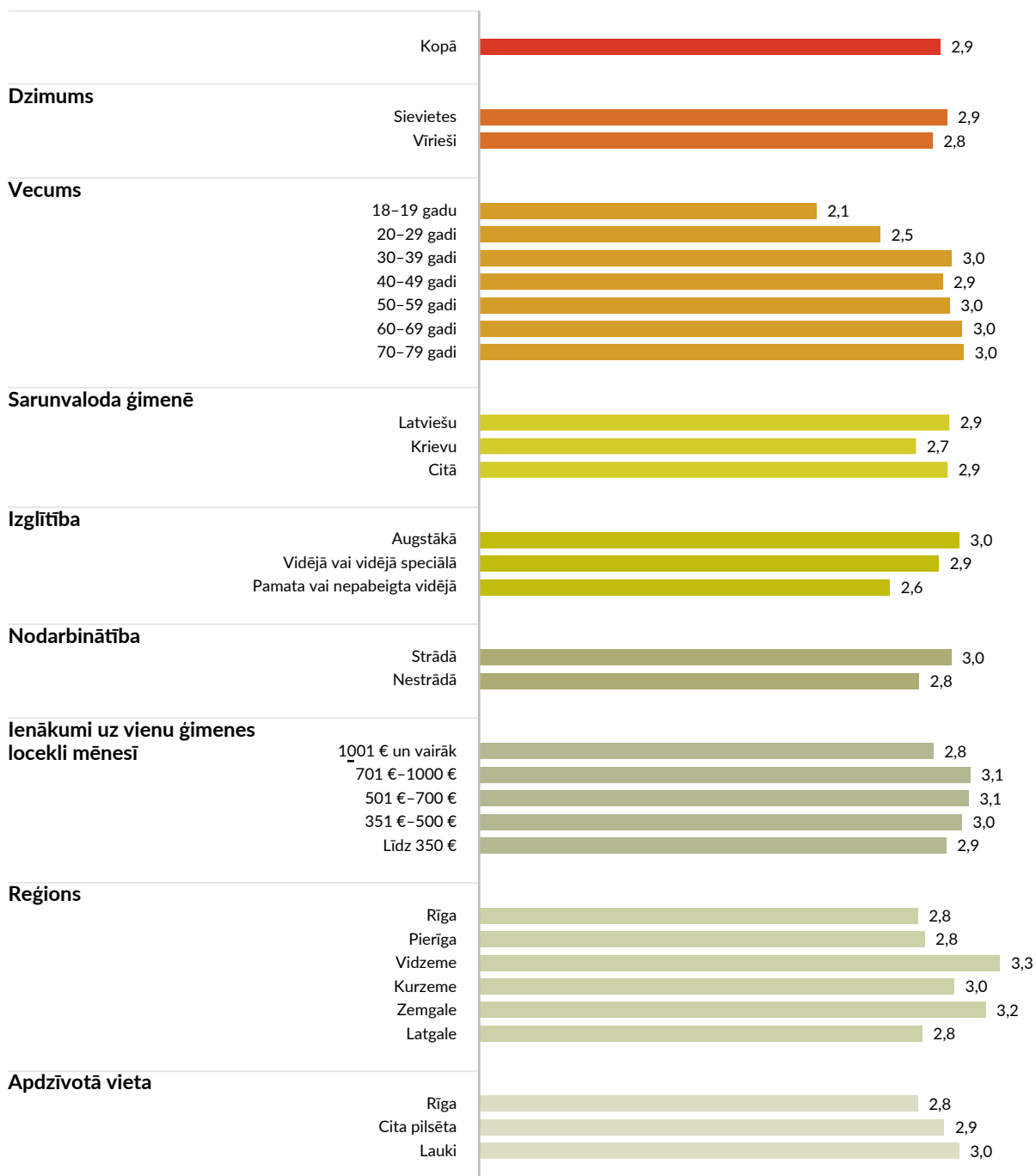
Attieksmes indekss skalā no 0 līdz 4 punktiem

Rezultāts tiek aprēķināts, ņemot vērā atbildes uz 3 jautājumiem par respondentu attieksmi pret ilgtermiņa finanšu plānošanu un uzkrāšanu. Maksimālais rezultāts ir 4 punkti.

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

2.4. Attieksmes pret finansēm dažādās iedzīvotāju grupās

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

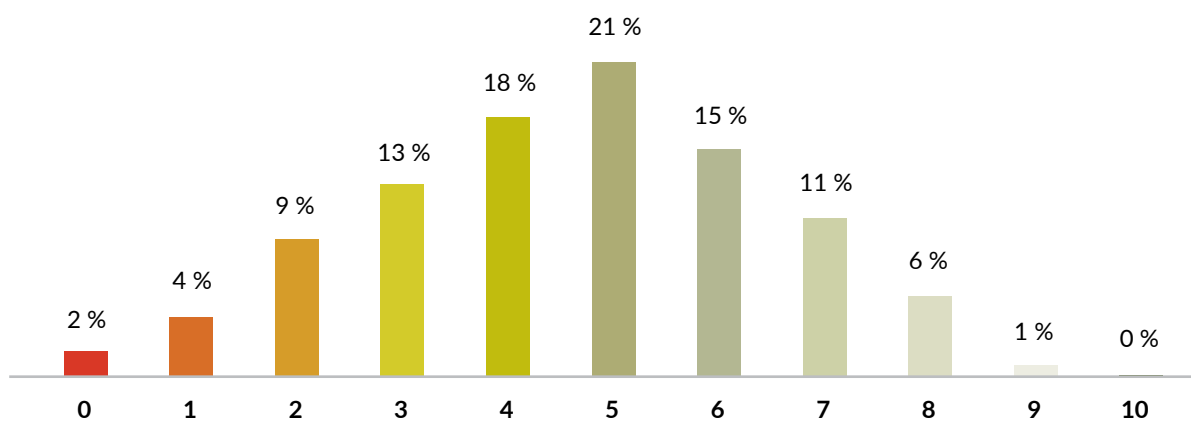
3. Digitālā finanšu pratība

Digitālās finanšu pratības indekss skalā no 0 līdz 10

Kopējo digitālās finanšu pratības rezultātu iegūst, summējot digitālās finanšu pratības zināšanu (3), uzvedības (4) un attieksmes (3) vērtējumu. Tas ir robežās no 0 līdz 10.

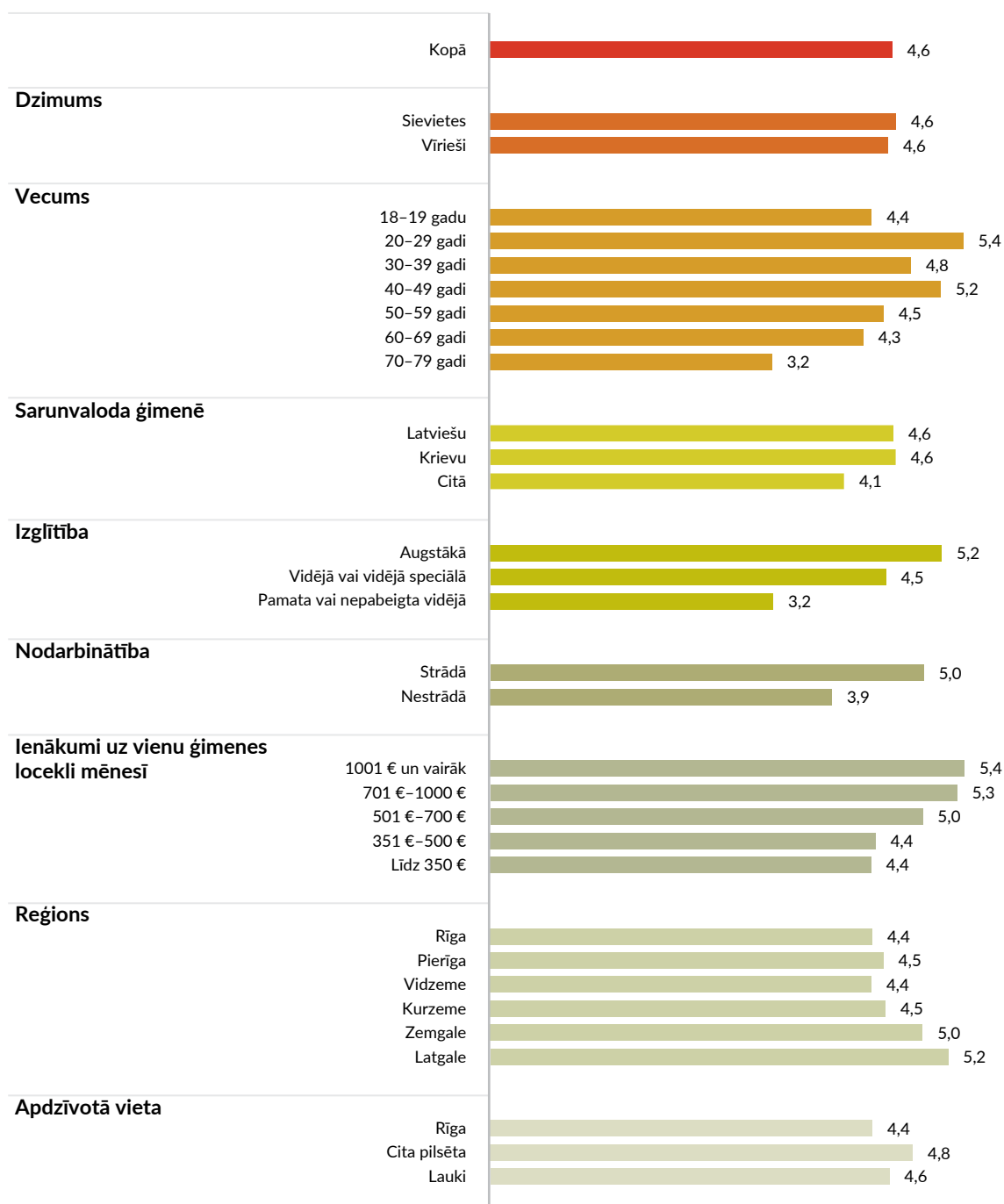

Atbilstošo atbilžu skaits uz 10 jautājumiem

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

3.1. Digitālā finanšu pratība: kopējais rezultāts

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

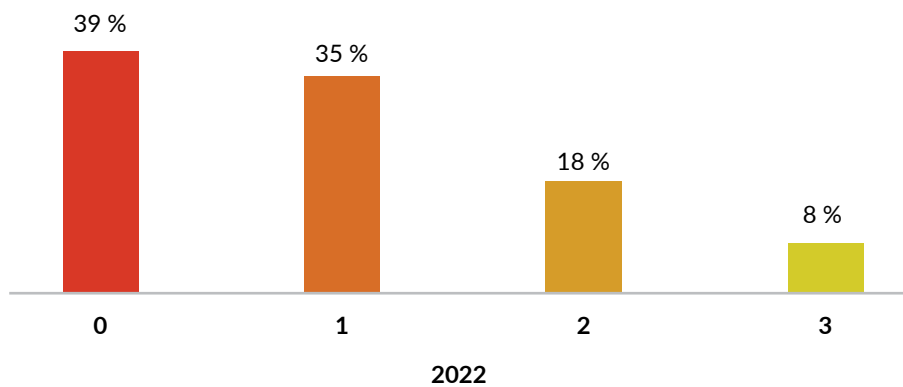
3.2. Digitālā finanšu pratība: zināšanas

Zināšanu rezultāts skalā no 0 līdz 3

Digitālās finanšu pratības zināšanu rezultātu aprēķina, ņemot vērā to, cik pareizu atbilžu sniegts uz 3 jautājumiem. Tas ir robežās no 0 līdz 3.

Atbilstošo atbilžu skaits uz 3 jautājumiem

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

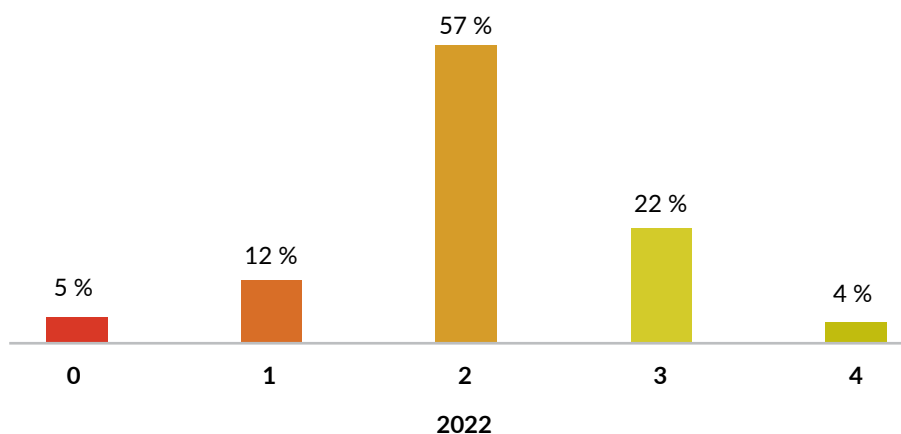
3.3. Digitālā finanšu prātība: uzvedība

Uzvedības rezultāts skalā no 0 līdz 4

Digitālās finanšu prātības uzvedības rezultātu aprēķina, vērtējot atbildes par 4 apgalvojumiem. Tas ir robežās no 0 līdz 4.

Atbilstošo atbilžu skaits uz 4 jautājumiem

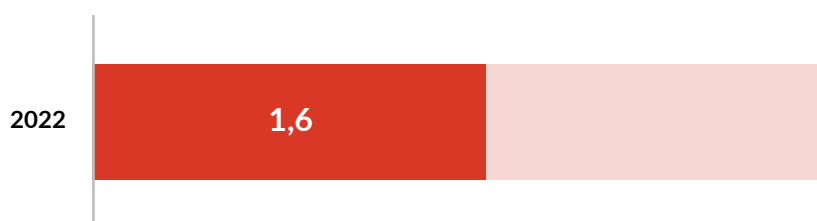

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

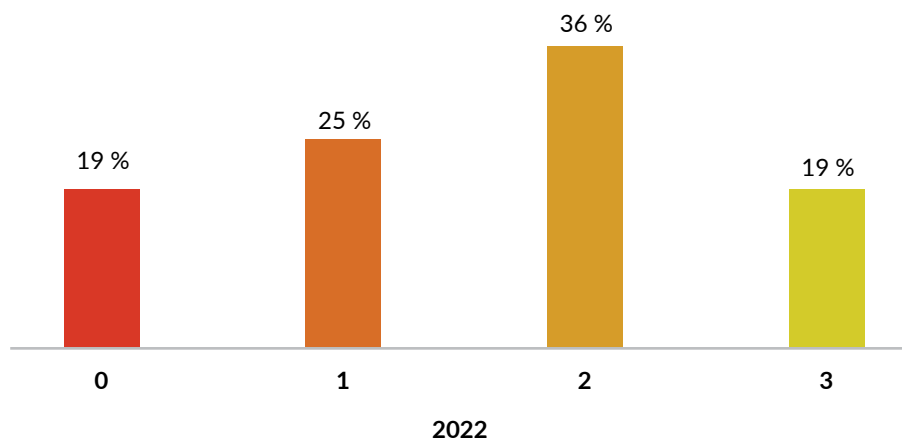
3.4. Digitālā finanšu prātība: attieksme

Attieksmes rezultāts skalā no 0 līdz 3

Digitālās finanšu prātības attieksmes rezultātu aprēķina, vērtējot atbildes par 3 apgalvojumiem. Tas ir robežās no 0 līdz 3.

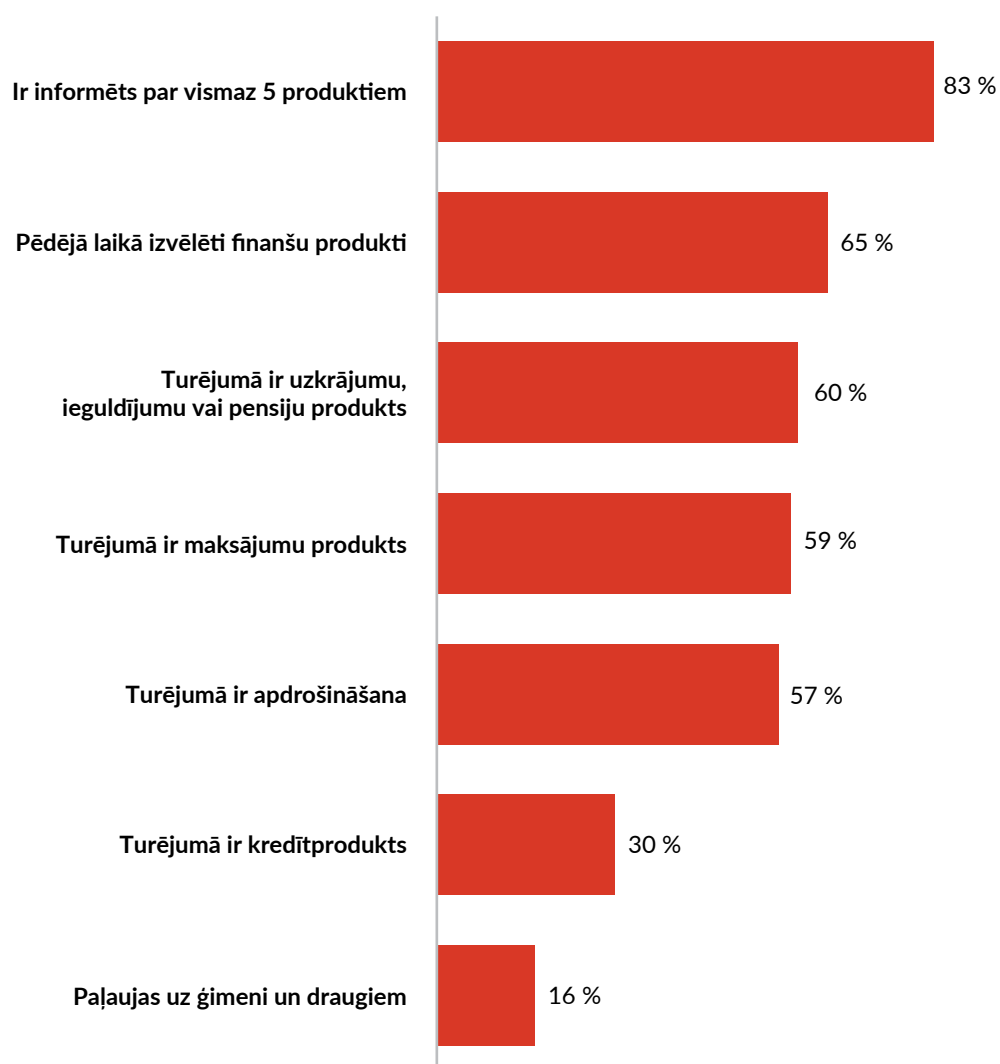

Atbilstošo atbilžu skaits uz 3 jautājumiem

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

4. Finansiālās iekļautības rādītāji

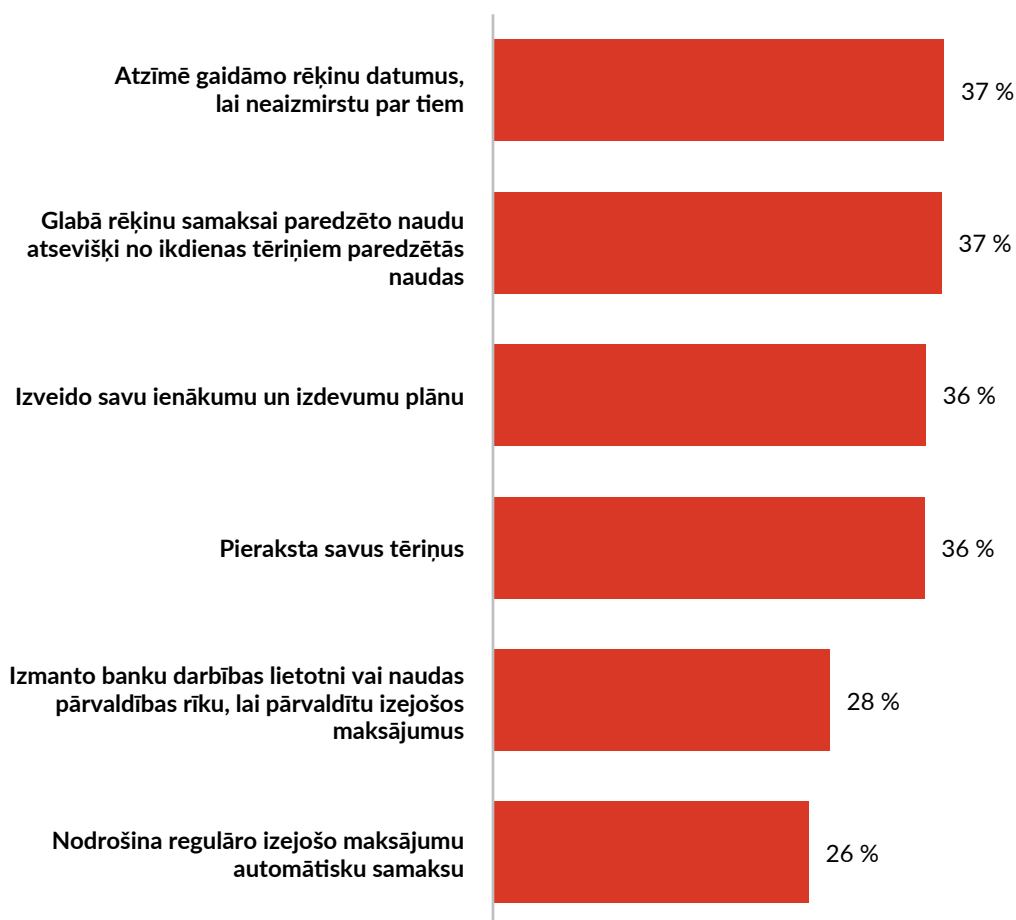

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

5. Finanšu plānošana un vadība

5.1. Budžeta plānošana

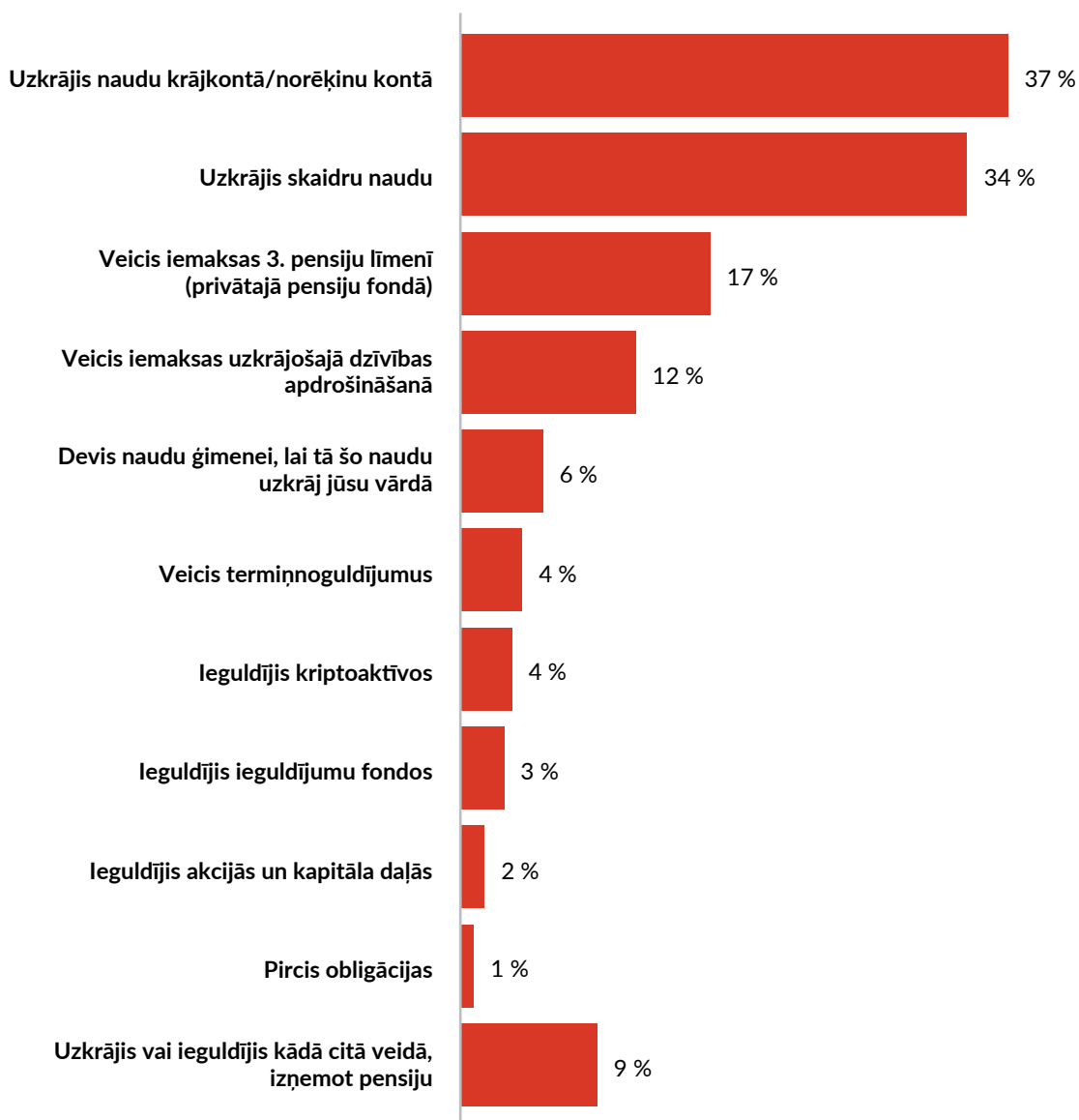
Vai darāt kaut ko no turpmāk minētā savām vai savas mājsaimniecības vajadzībām?

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

5.2. Aktīva uzkrājumu veidošana

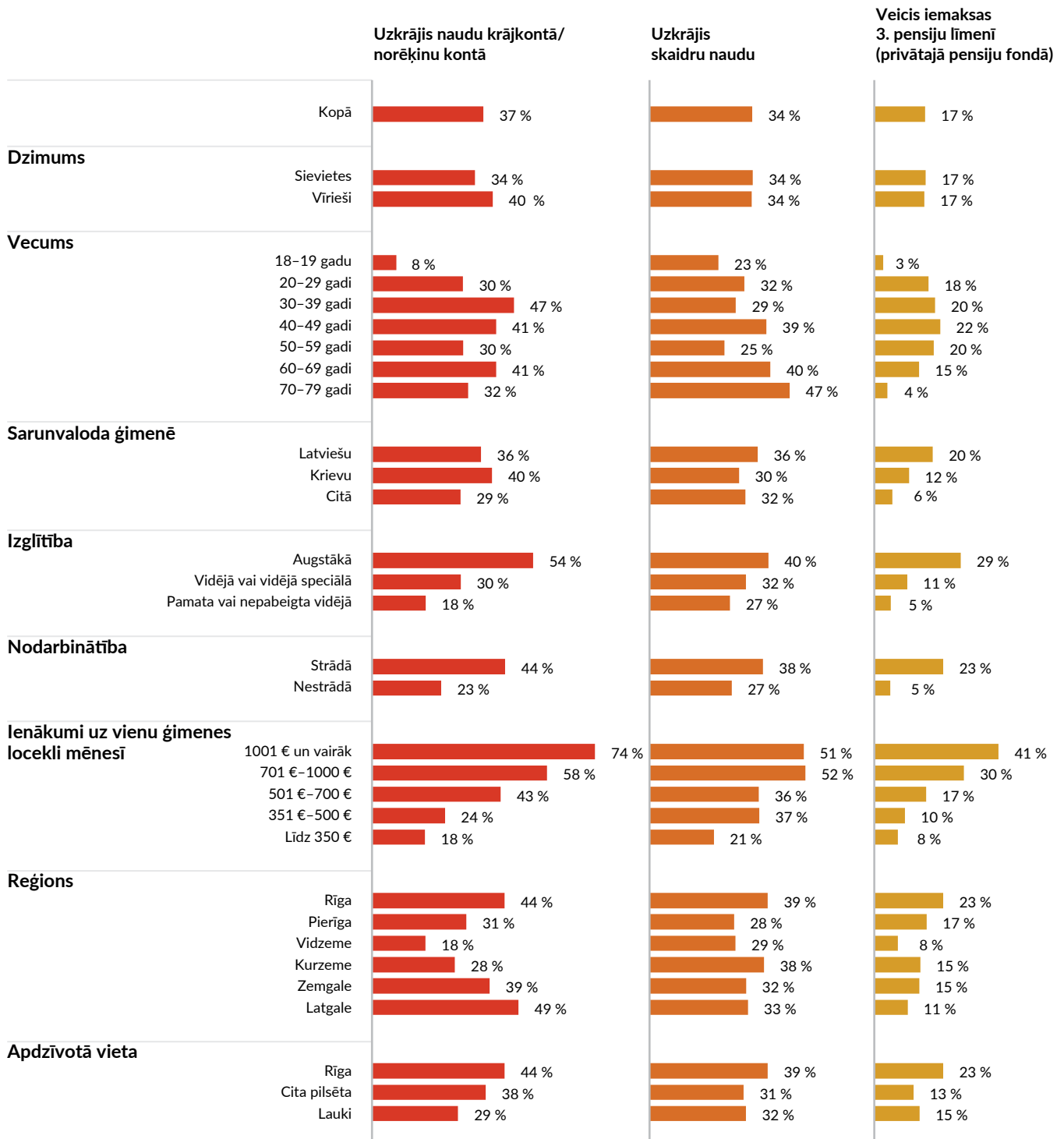
Vai pēdējos 12 mēnešos esat uzkrājis naudu kādā no minētajiem veidiem neatkarīgi no tā, vai jums tā joprojām ir?

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

5.2. Aktīva uzkrājumu veidošana

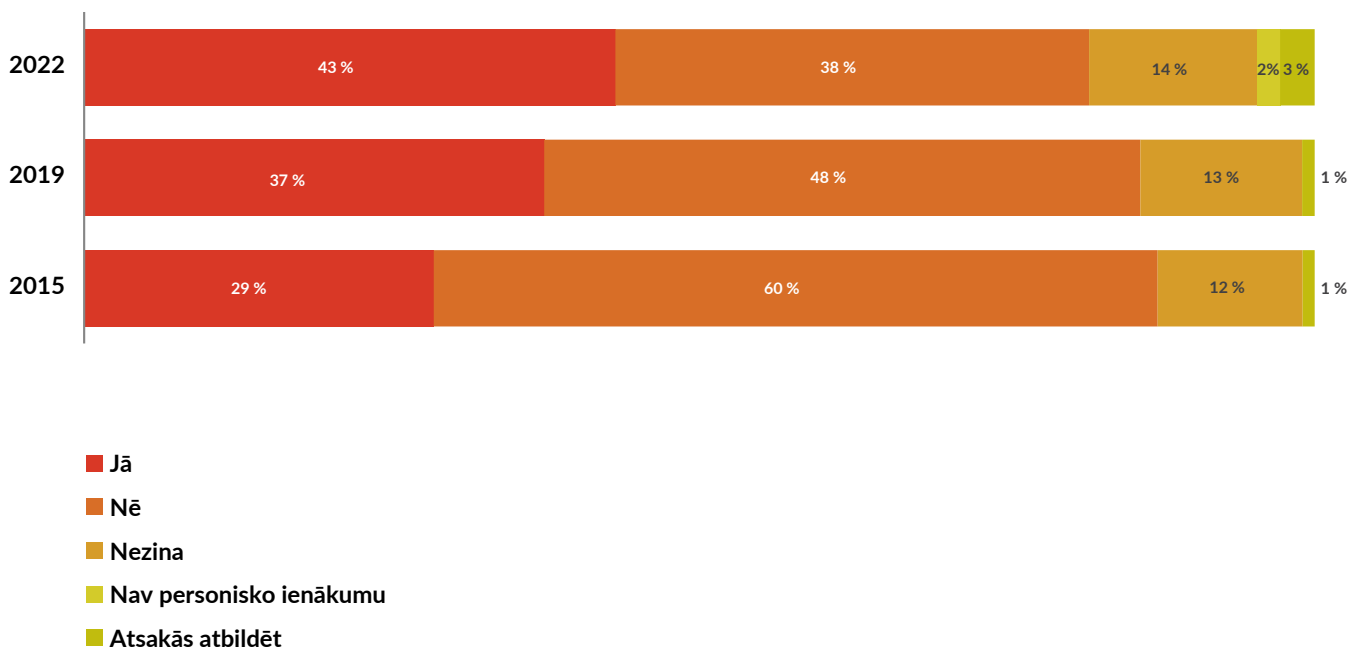
Vai pēdējos 12 mēnešos esat uzkrājis naudu kādā no minētajiem veidiem neatkarīgi no tā, vai jums tā joprojām ir?

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

5.3. Finanšu satricinājumi

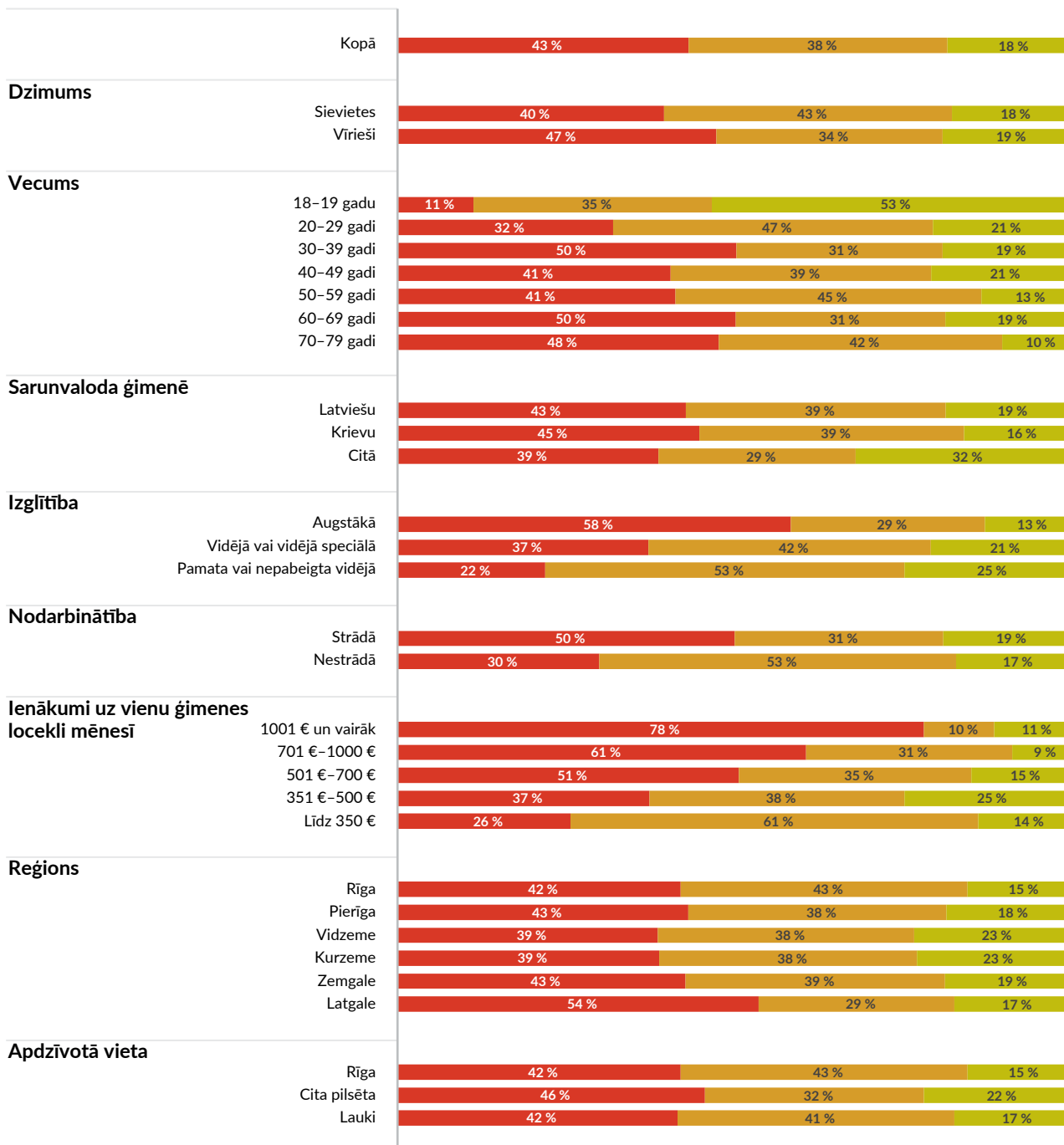
Ja šobrīd jums būtu jāsaskaras ar būtiskiem izdevumiem, kas ir līdzvērtīgi jūsu mēneša ienākumiem, vai jūs spētu tos segt, neaizņemoties naudu vai nelūdzot palīdzību ģimenei vai draugiem?

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

5.3. Finanšu satricinājumi

Ja šobrīd jums būtu jāsakaras ar būtiskiem izdevumiem, kas ir līdzvērtīgi jūsu mēneša ienākumiem, vai jūs spētu tos segt, neaizņemoties naudu vai nelūdzot palīdzību ģimenei vai draugiem?

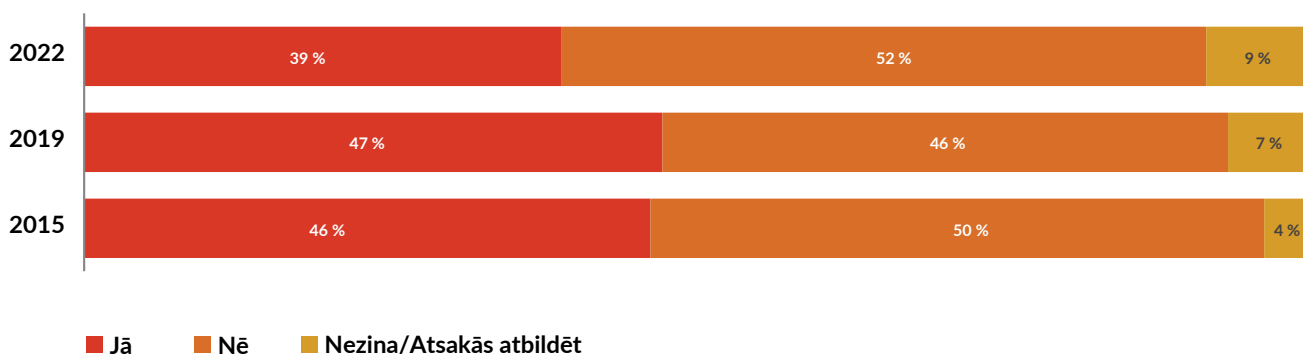

■ Jā ■ Nē ■ Nezina/Atsakās atbildēt/Nav personisko ienākumu

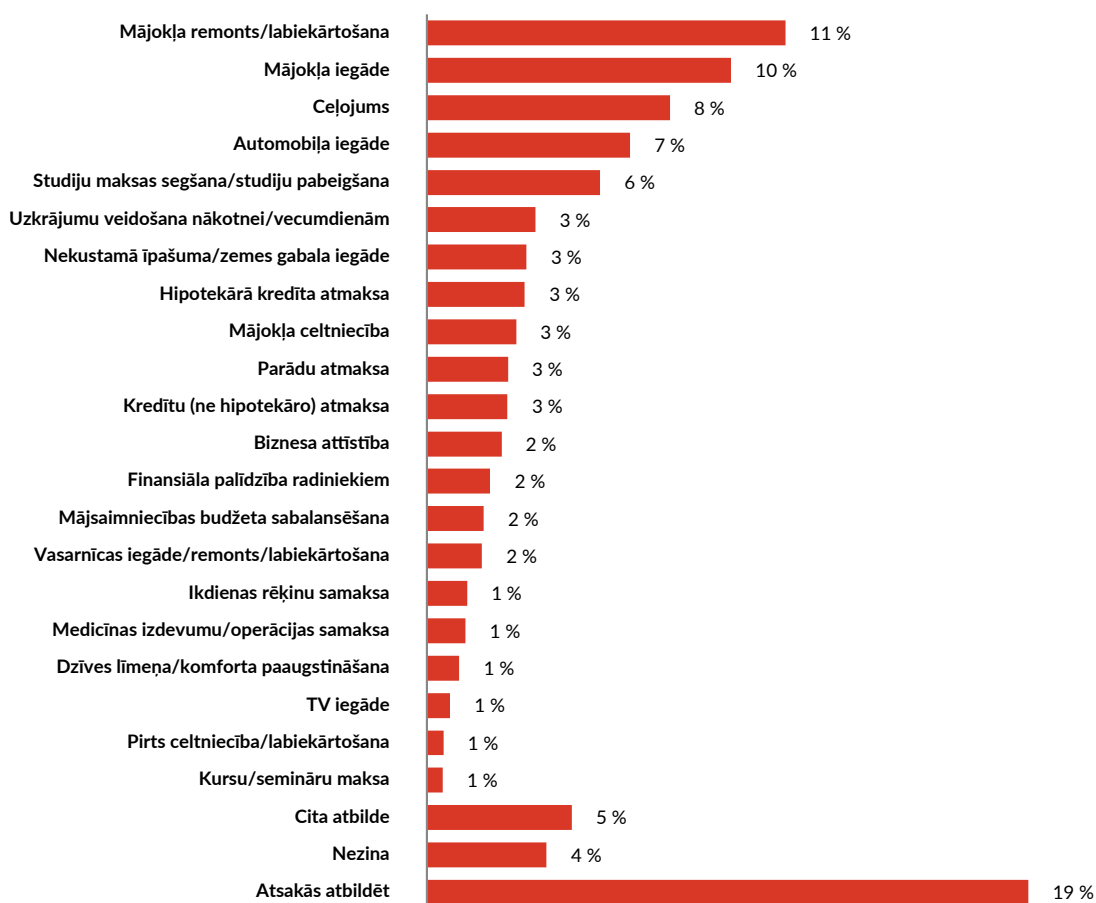
Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

5.4. Finanšu mērķi

Daži cilvēki sev nosaka finanšu mērķus. Vai jums (personiski vai kopā ar partneri) ir finanšu mērķi?

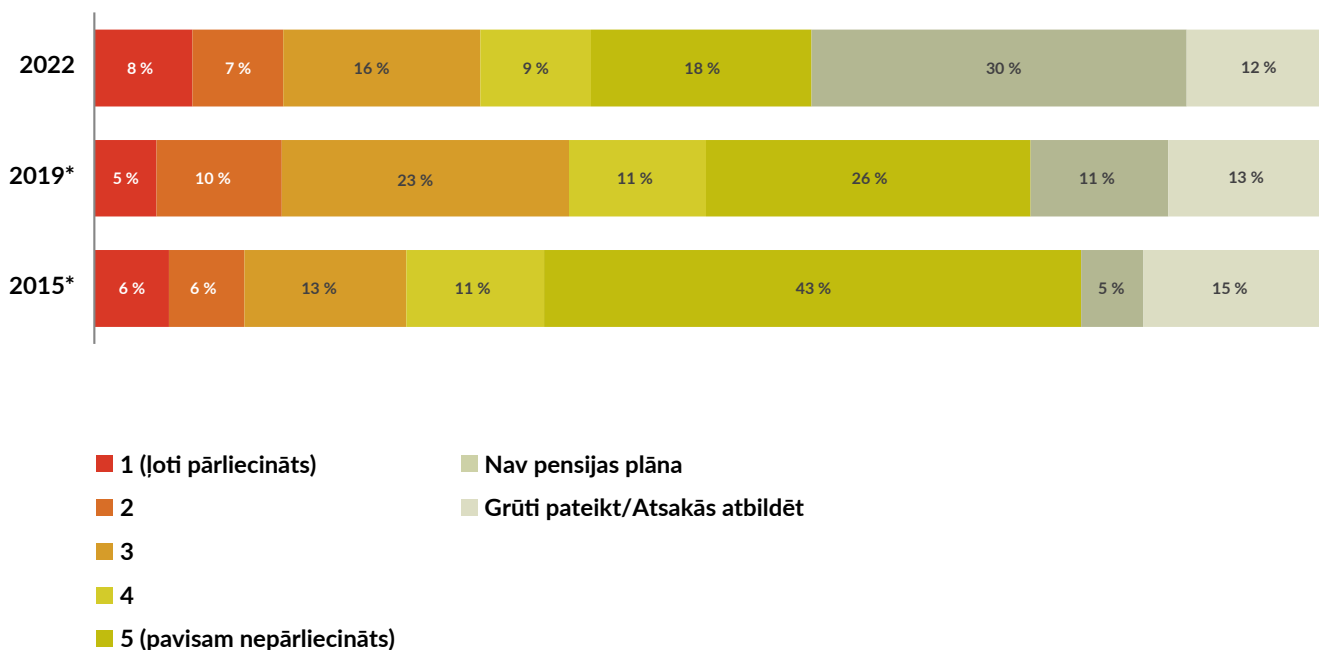
Kāds ir jūsu svarīgākais finanšu mērķis?

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

5.5. Pensiju plāni

Cik pārliecināts esat par to, ka esat paveicis labu darbu, izveidojot finansiālo plānu savai pensijai, skalā no 1 līdz 5, kur 1 ir "ļoti pārliecināts" un 5 "pavisam nepārliecināts" ?

Vidējais vērtējums 5 punktu skalā, kur 1 nozīmē "ļoti pārliecināts", bet 5 nozīmē "pavisam nepārliecināts"

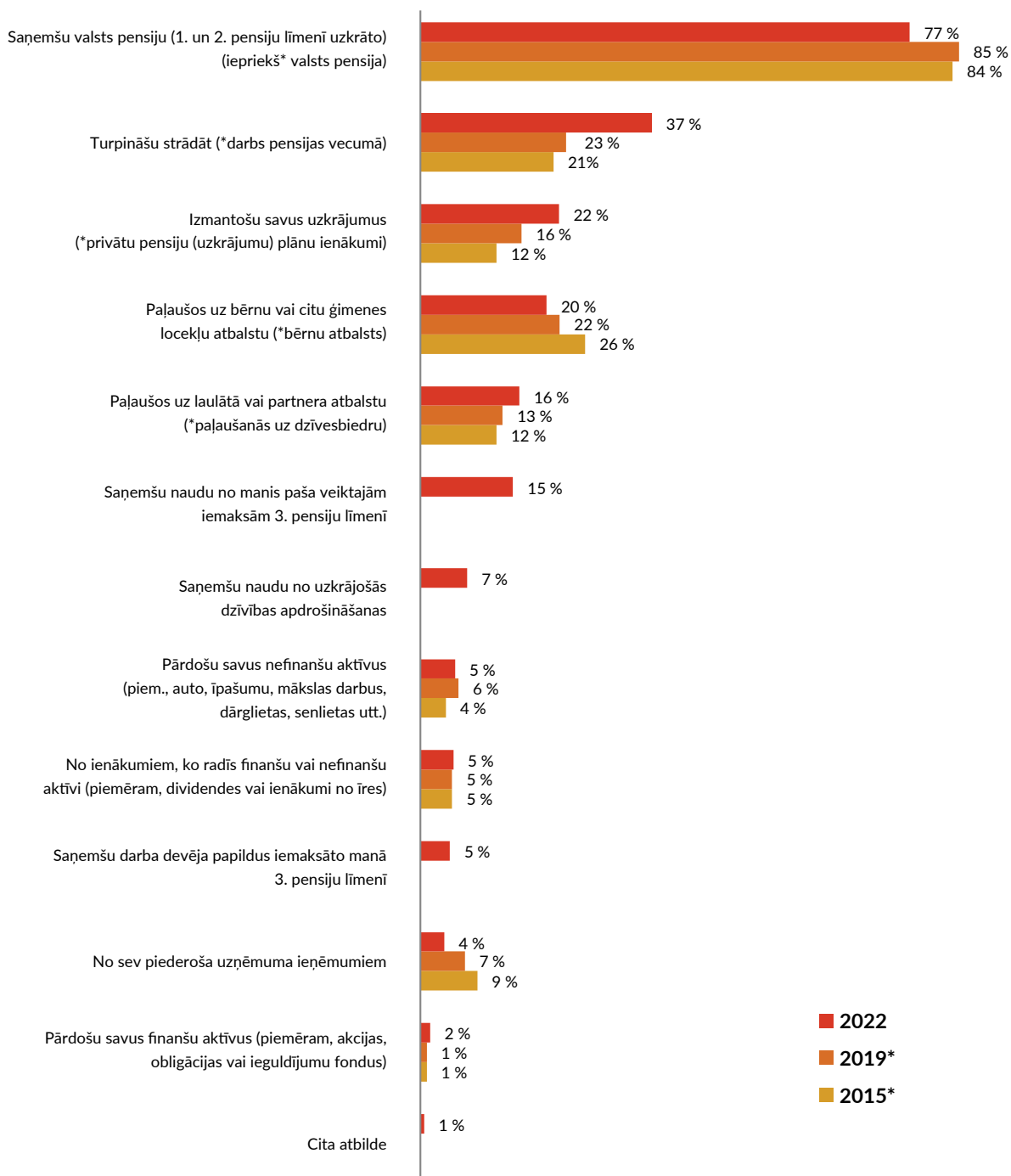

* Formulējums iepriekš (2015. un 2019. gadā): "Cik lielā mērā Jūs esat pārliecināts par to, ka Jūs esat labi pastrādājis pie sava finansiālā plāna pensijas vecumam?"

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

5.5. Pensiju plāni

Kā gūsit vai gūstat ienākumus pensijas vecumā?

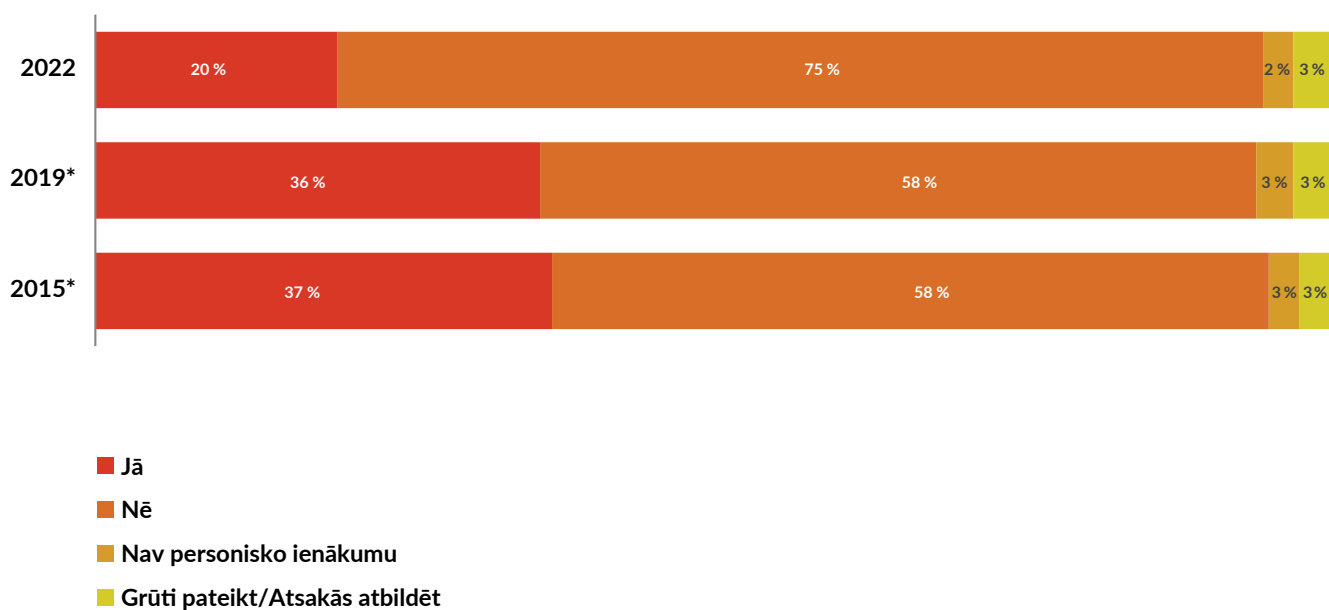

* Formulējums 2015. un 2019. gadā: "Kuri no šiem ienākumu/atbalsta veidiem ir iekļauti Jūsu finansiālajā plānā pensijas vecumā? Ar to tiek domāts, kāda veida ienākumi Jums būs/ir, esot pensijā, kā arī, no kā cerat saņemt/jau saņemat finansiālu palīdzību."

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

6. Iztikas nodrošināšana

Dažreiz cilvēki konstatē, ka ar saviem ienākumiem nespēj pilnībā segt dzīvošanas izdevumus. Vai ar jums tā ir noticis pēdējos 12 mēnešos?

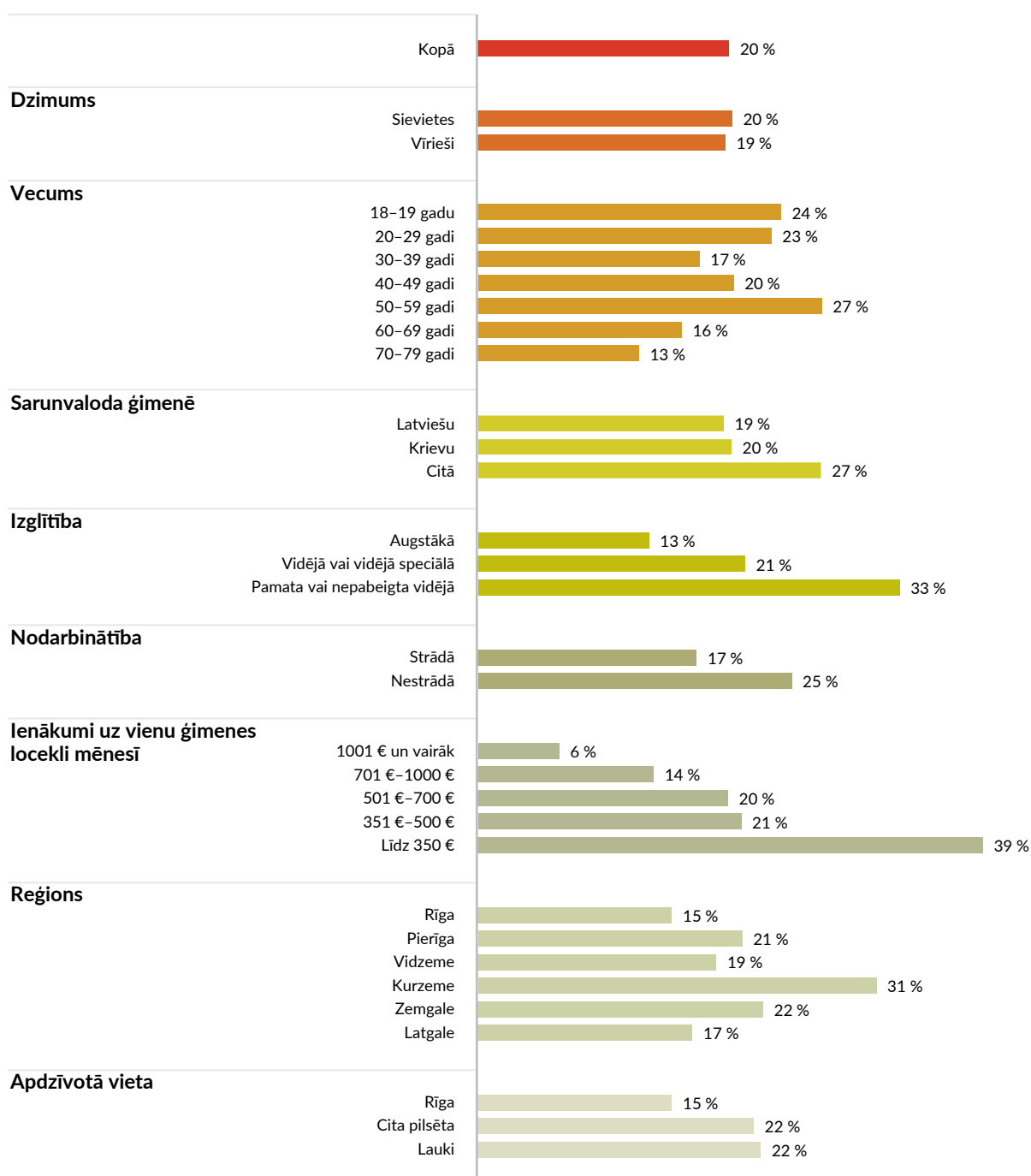

* Formulējums 2015. un 2019. gadā: "Vai pēdējos 12 mēnešos ir bijis tā, ka Jūsu ienākumu nav pieticis, lai segtu ikdienas dzīvei nepieciešamos regulāros izdevumus?"

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

6. Iztikas nodrošināšana

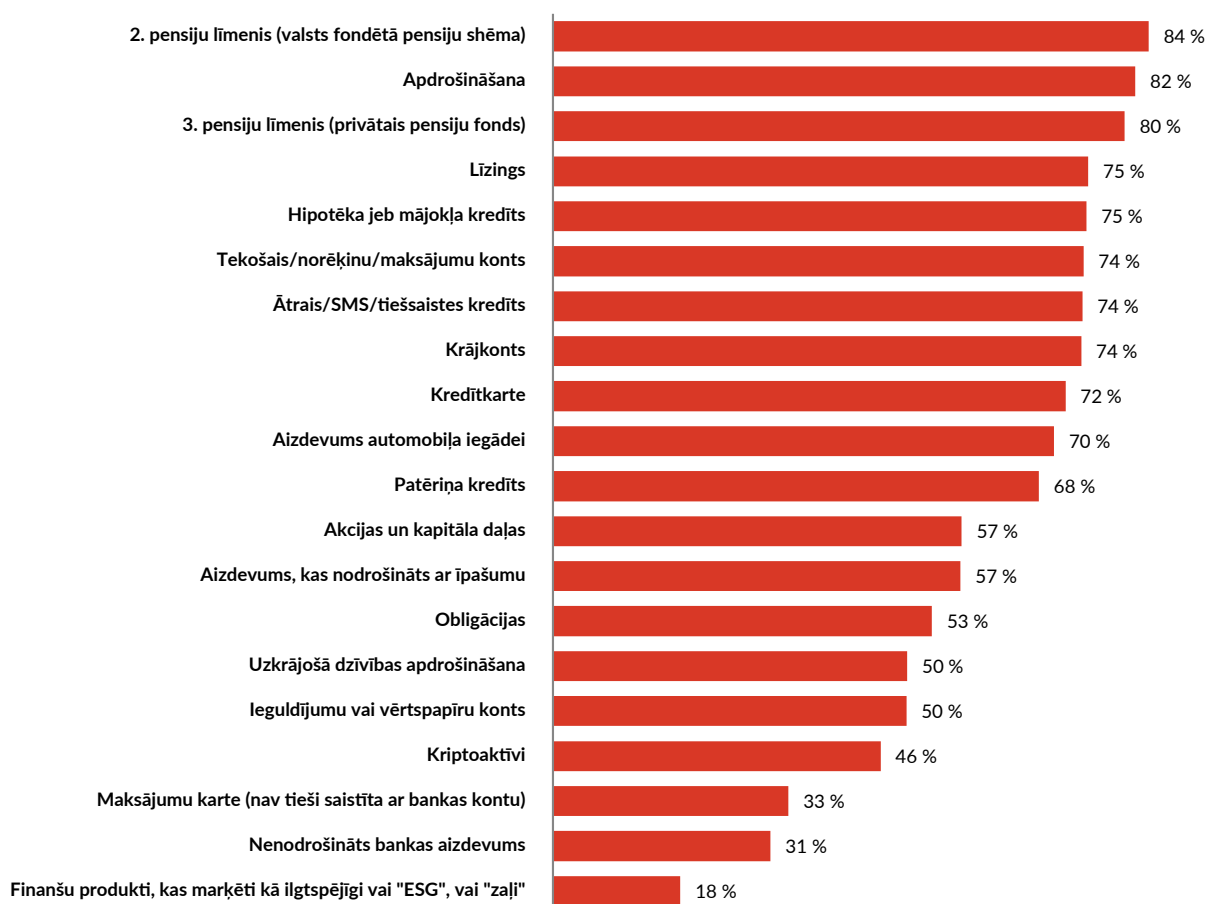
Dažreiz cilvēki konstatē, ka ar saviem ienākumiem nespēj pilnībā segt dzīvošanas izdevumus. Vai ar jums tā ir noticis pēdējos 12 mēnešos?

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

7. Finanšu produktu un pakalpojumu izvēle un izmantošana

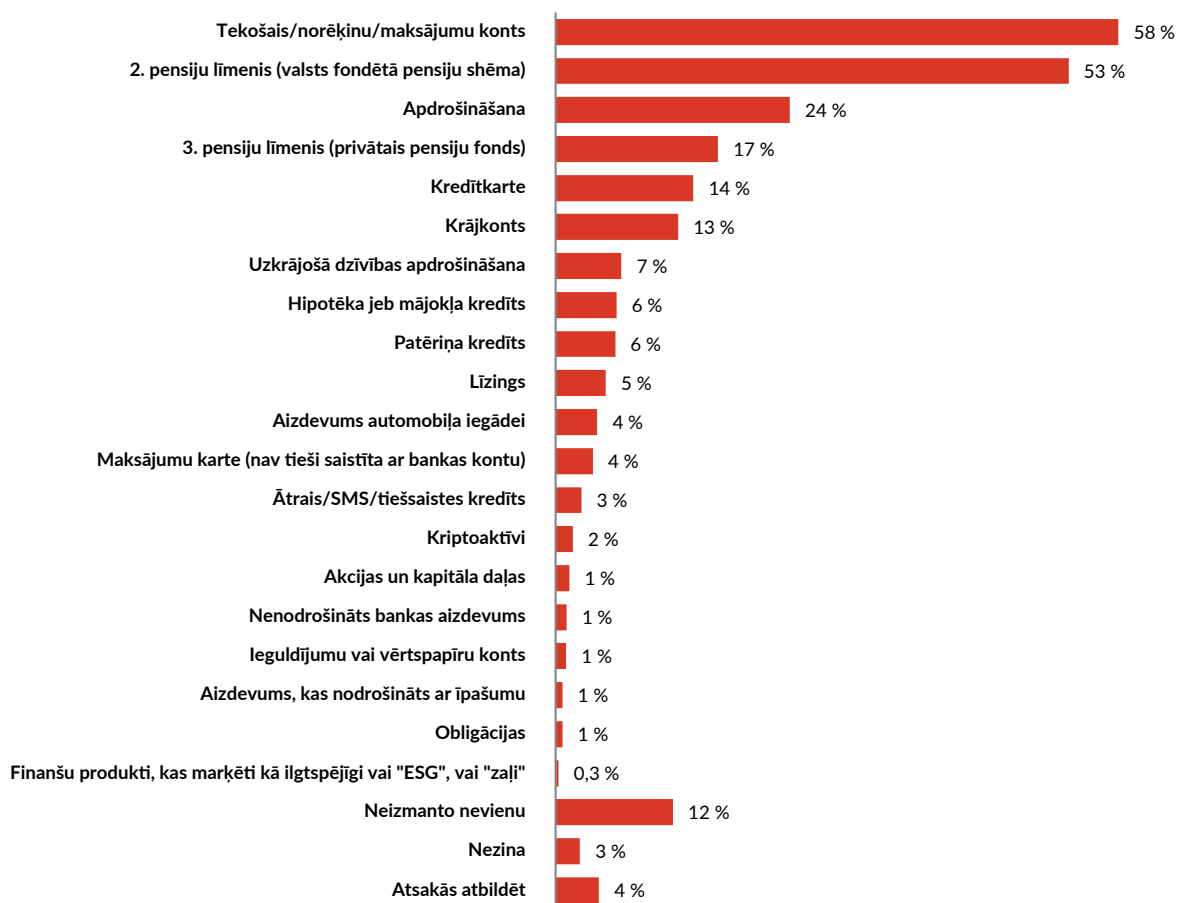
Vai esat dzirdējis par kādu no šiem finanšu produktu veidiem?

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

7.1. Finanšu produktu un pakalpojumu izvēle un izmantošana

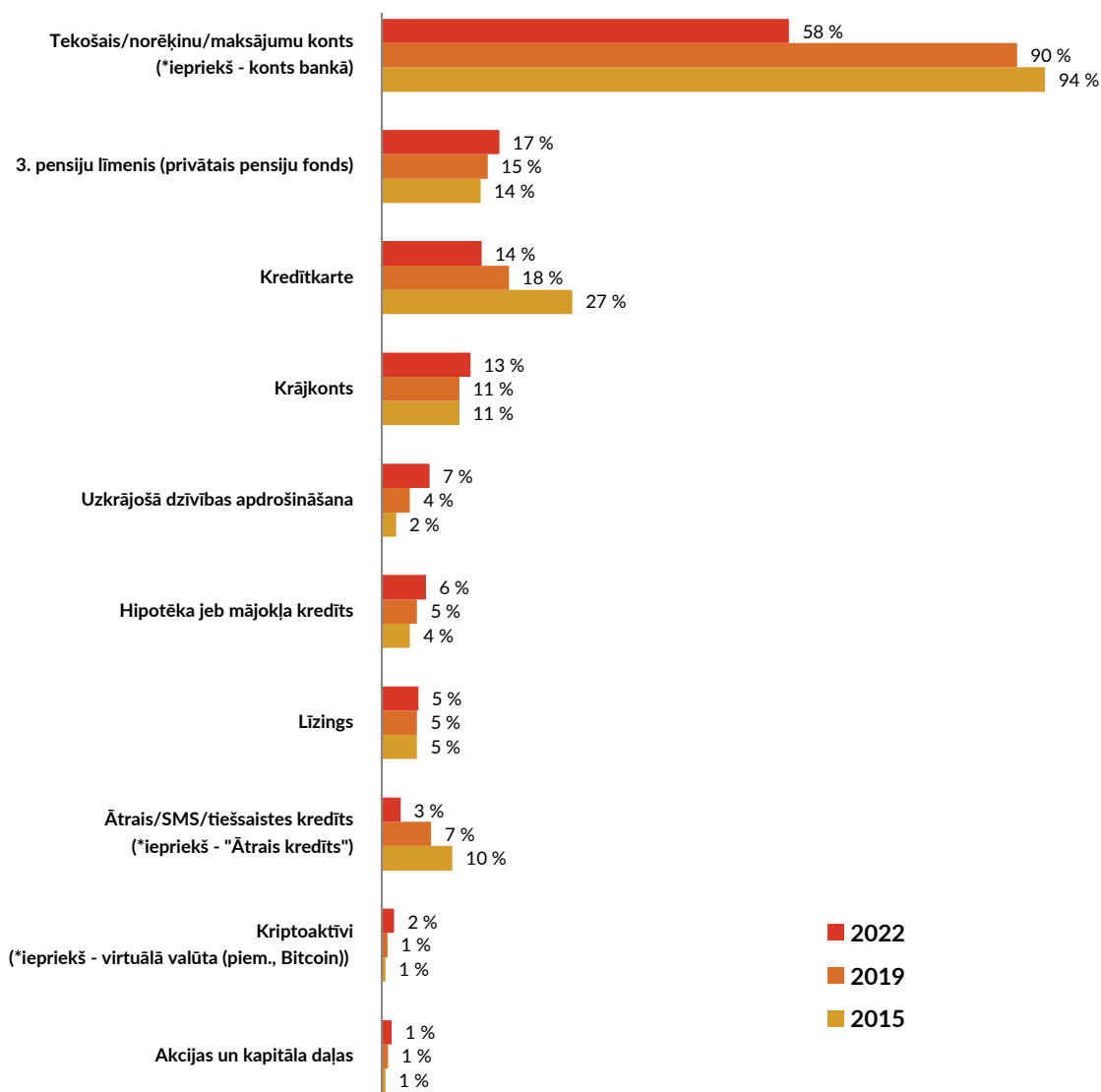
Vai pašreiz izmantojat (personiski vai kopīgi) kādu no šo veidu produktiem?

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

7.2. Finanšu produktu un pakalpojumu izvēle un izmantošana

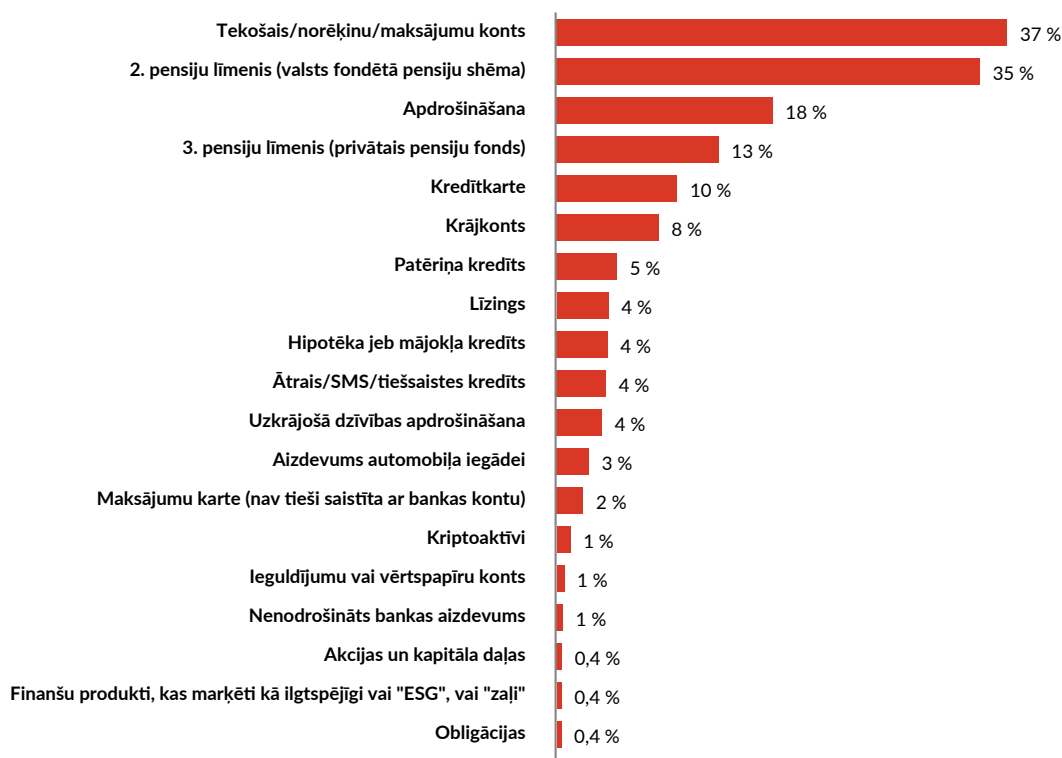
Vai pašreiz izmantojat (personiski vai kopīgi) kādu no šo veidu produktiem?

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

7.3. Finanšu produktu un pakalpojumu izvēle un izmantošana

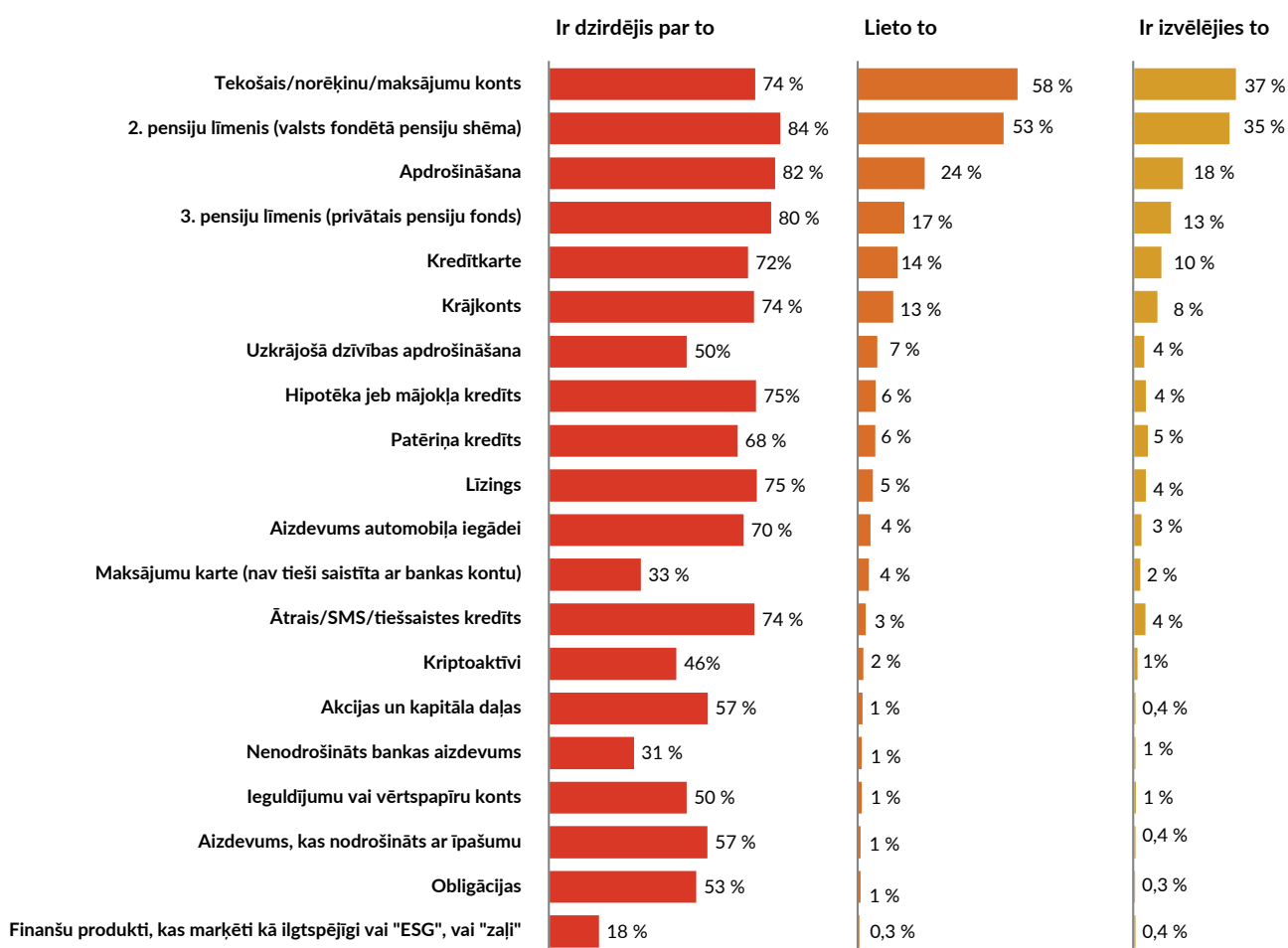
Kurus no šo veidu finanšu produktiem pēdējo divu gadu laikā esat izvēlēties (personiski vai kopīgi) neatkarīgi no tā, vai tos joprojām izmantojat?

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

7.4. Finanšu produktu un pakalpojumu izvēle un izmantošana

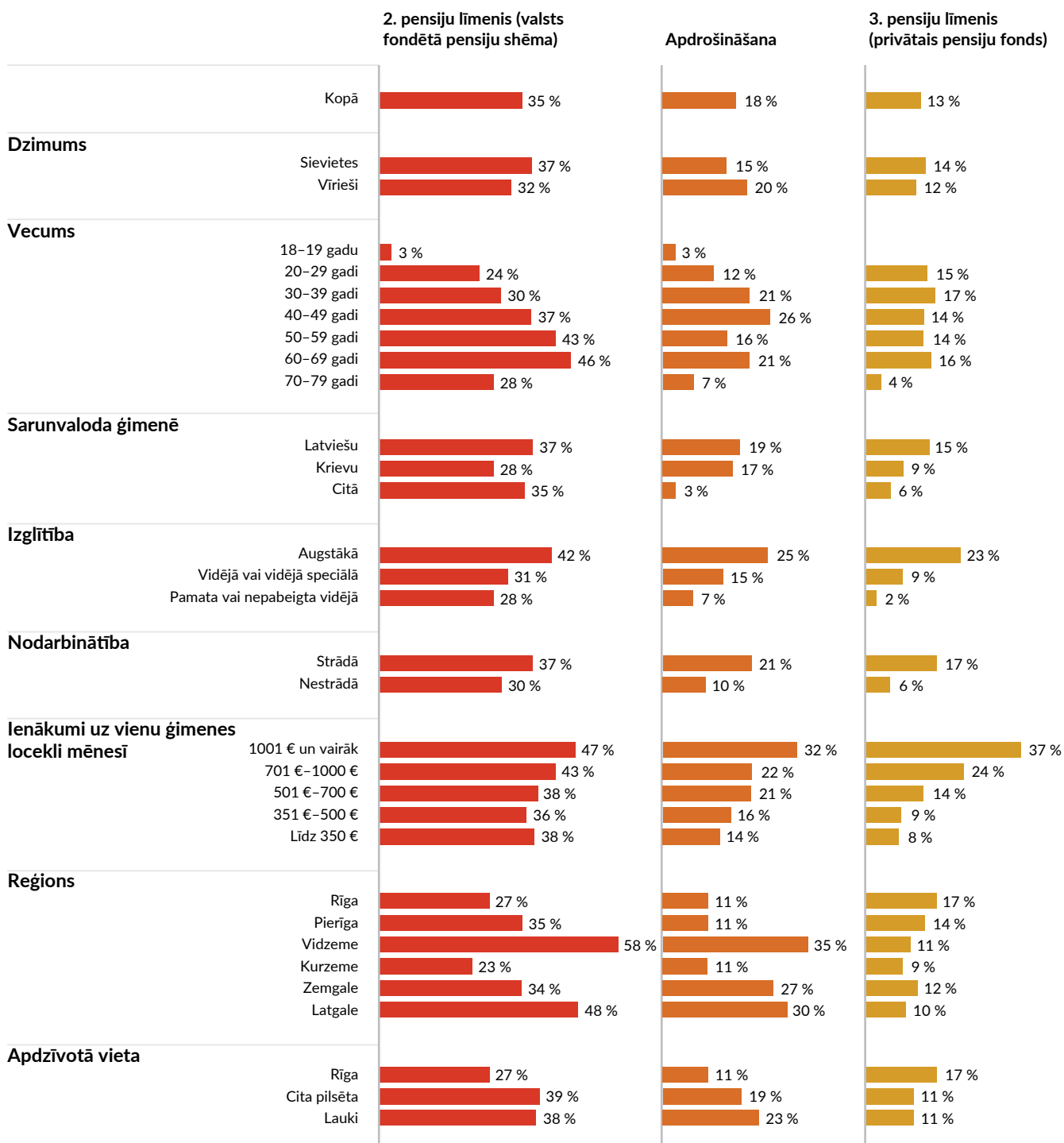
Vai esat dzirdējis par kādu no šiem finanšu produktu veidiem? Vai pašreiz izmantojat (personiski vai kopīgi) kādu no šo veidu produktiem? Kurus no šo veidu finanšu produktiem pēdējo divu gadu laikā esat izvēlējis (personiski vai kopīgi) neatkarīgi no tā, vai tos joprojām izmantojat?

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

7.5. Finanšu produktu un pakalpojumu izvēle un izmantošana

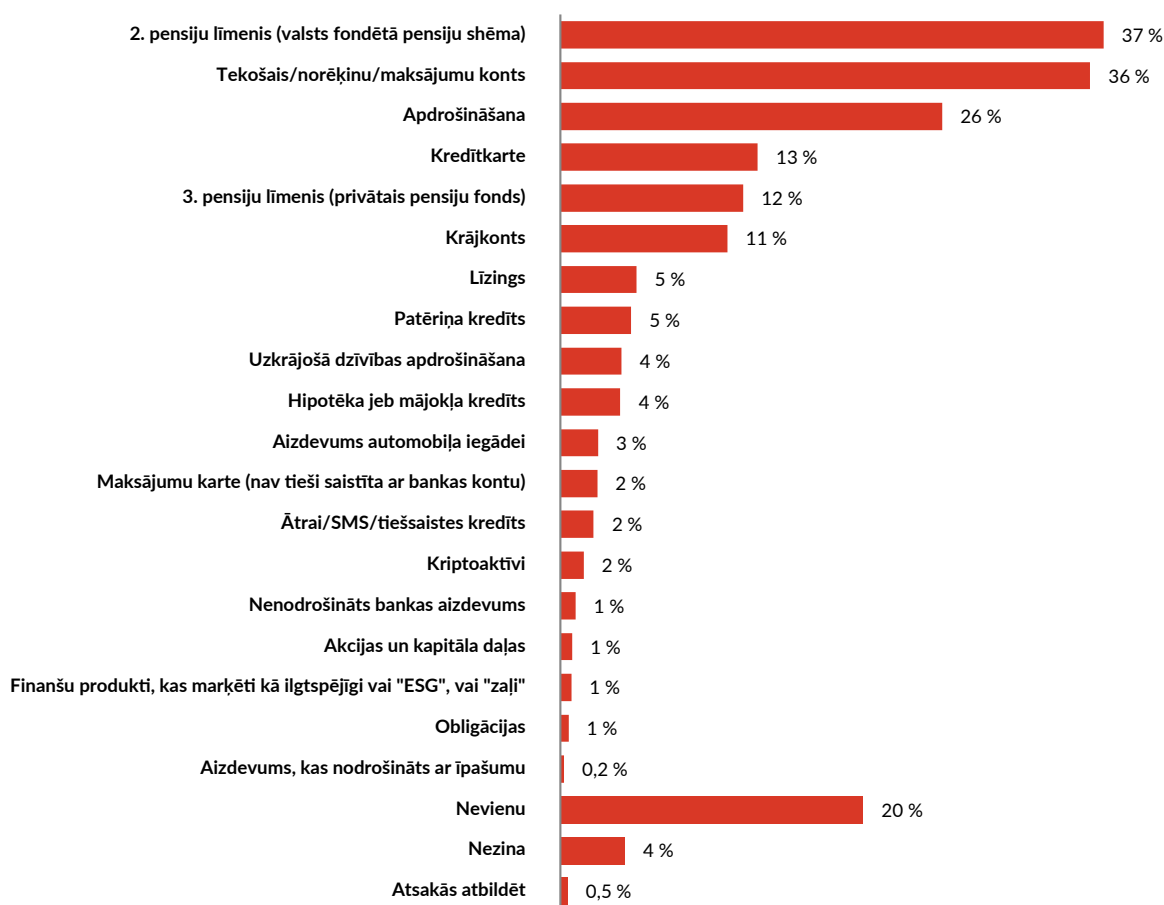
Kurus no šo veidu finanšu produktiem pēdējo divu gadu laikā esat izvēlējies (personiski vai kopīgi) neatkarīgi no tā, vai tos joprojām izmantojat?

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

7.6. Finanšu produktu un pakalpojumu izvēle un izmantošana

Ko no minētā esat izvēlēties pēdējā laikā?

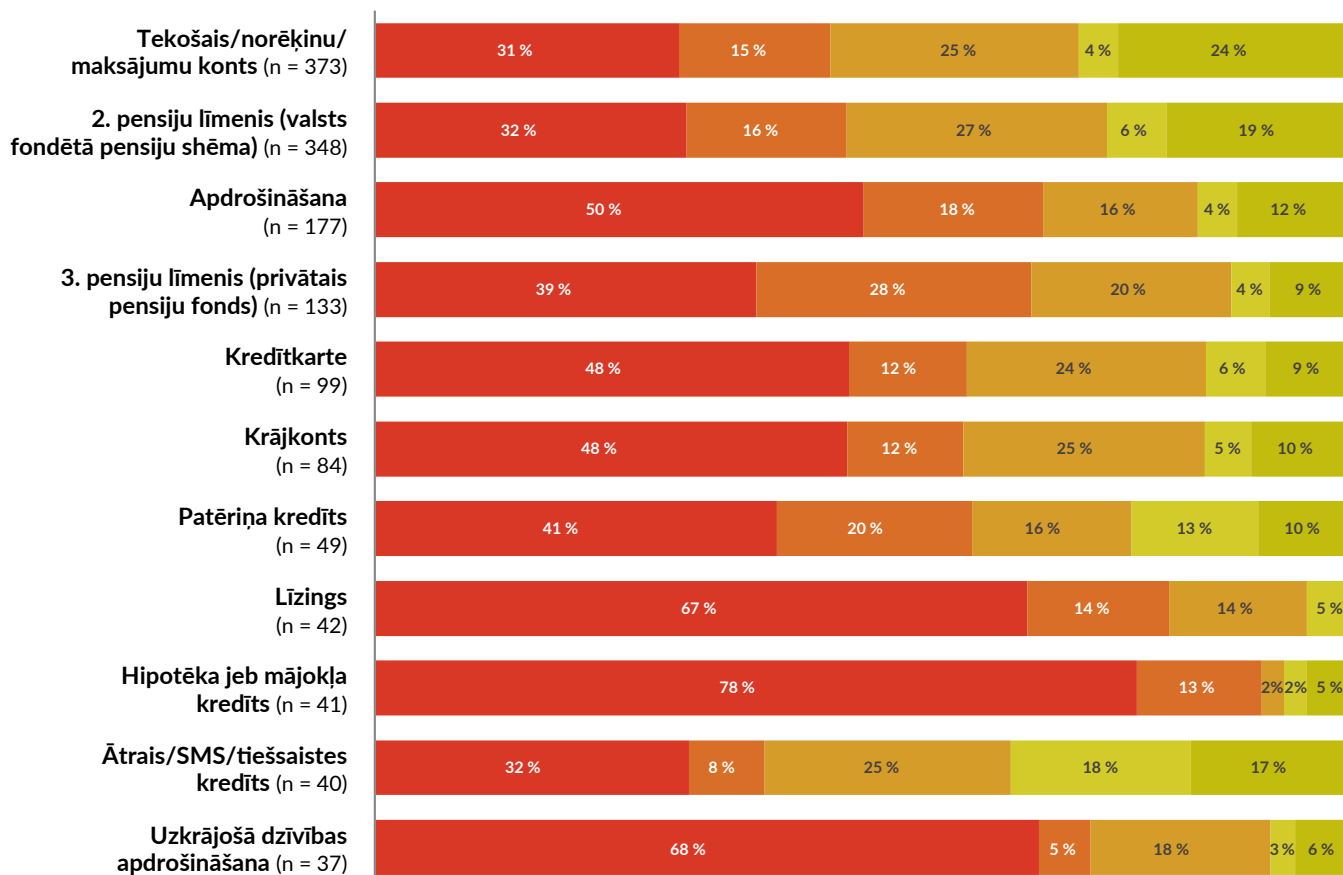

Bāze: respondenti, kuri pēdējo 2 gadu laikā ir izvēlējušies vairākus finanšu produktus, 2022: n = 402

7.7. Finanšu produktu un pakalpojumu izvēle: lēmuma pieņemšana

Kuri no turpmākajiem apgalvojumiem vislabāk raksturo to, kā izdarījāt šo izvēli?

Izvēlētais finanšu produkts:

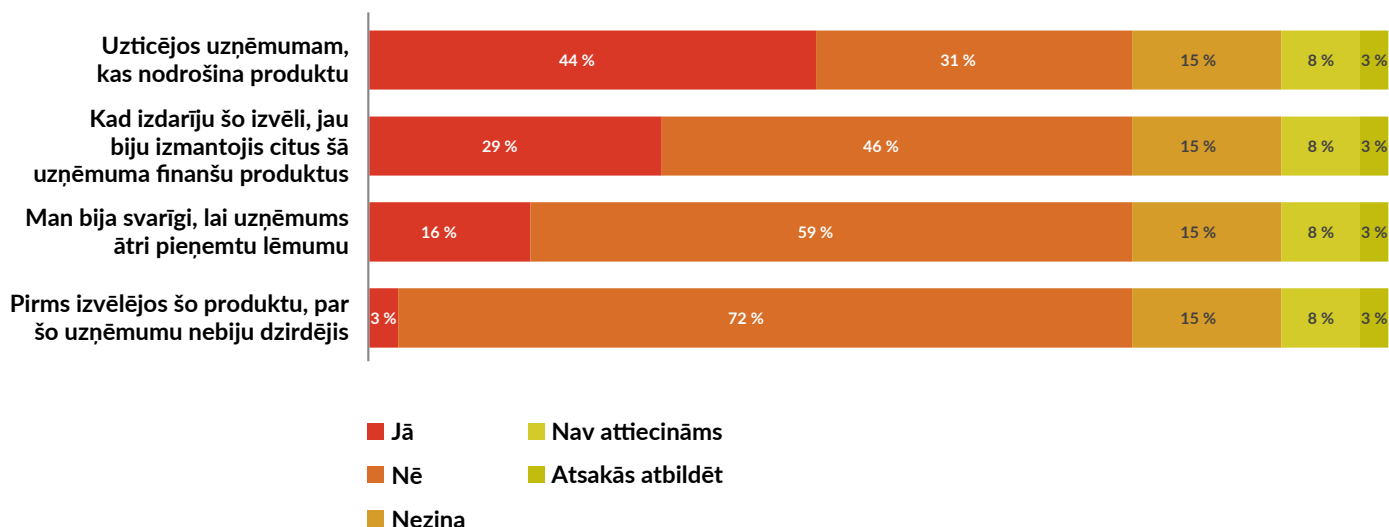

- Pirms lēmuma pieņemšanas apsvēru vairākas dažādu uzņēmumu piedāvātas iespējas
- Apsvēru dažādas viena uzņēmuma piedāvātas iespējas
- Neapsvēru nekādas citas iespējas
- Meklēju, taču nebija citu apsveramu iespēju
- Nezina/Atsakās atbildēt

Bāze: respondenti, kuri pēdējo 2 gadu laikā ir attiecīgo finanšu produktu, 2022: n = 658.
Aprēķinos iekļauti tikai tie finanšu produkti, kurus izvēlējies pietiekami liels respondentu skaits (> 35), lai iegūtos rezultātus varētu vispārināt.

7.7. Finanšu produktu un pakalpojumu izvēle: lēmuma pieņemšana

Ja runājam par laiku, kad izdarījāt šo izvēli, vai kāds no šiem apgalvojumiem ir paties?

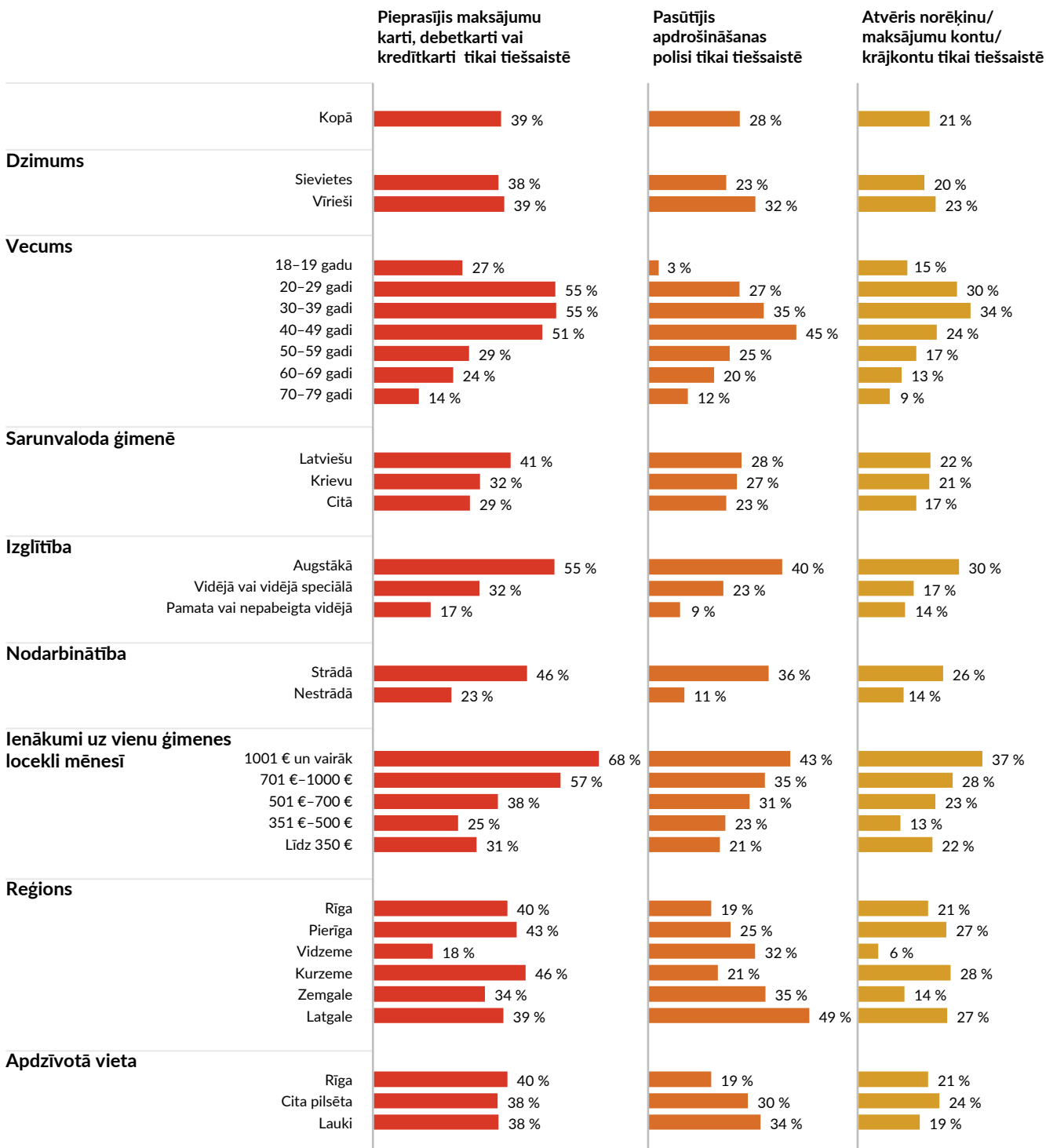
Kurš no šiem informācijas avotiem, jūsuprāt, būtiski ietekmēja jūsu lēmumu (par to, ko izvēlēties)?

Bāze: respondenti, kuri pēdējo 2 gadu laikā ir izvēlējušies finanšu produktus, 2022: n = 658

7.8. Finanšu produktu un pakalpojumu izvēle un izmantošana tiešsaistē

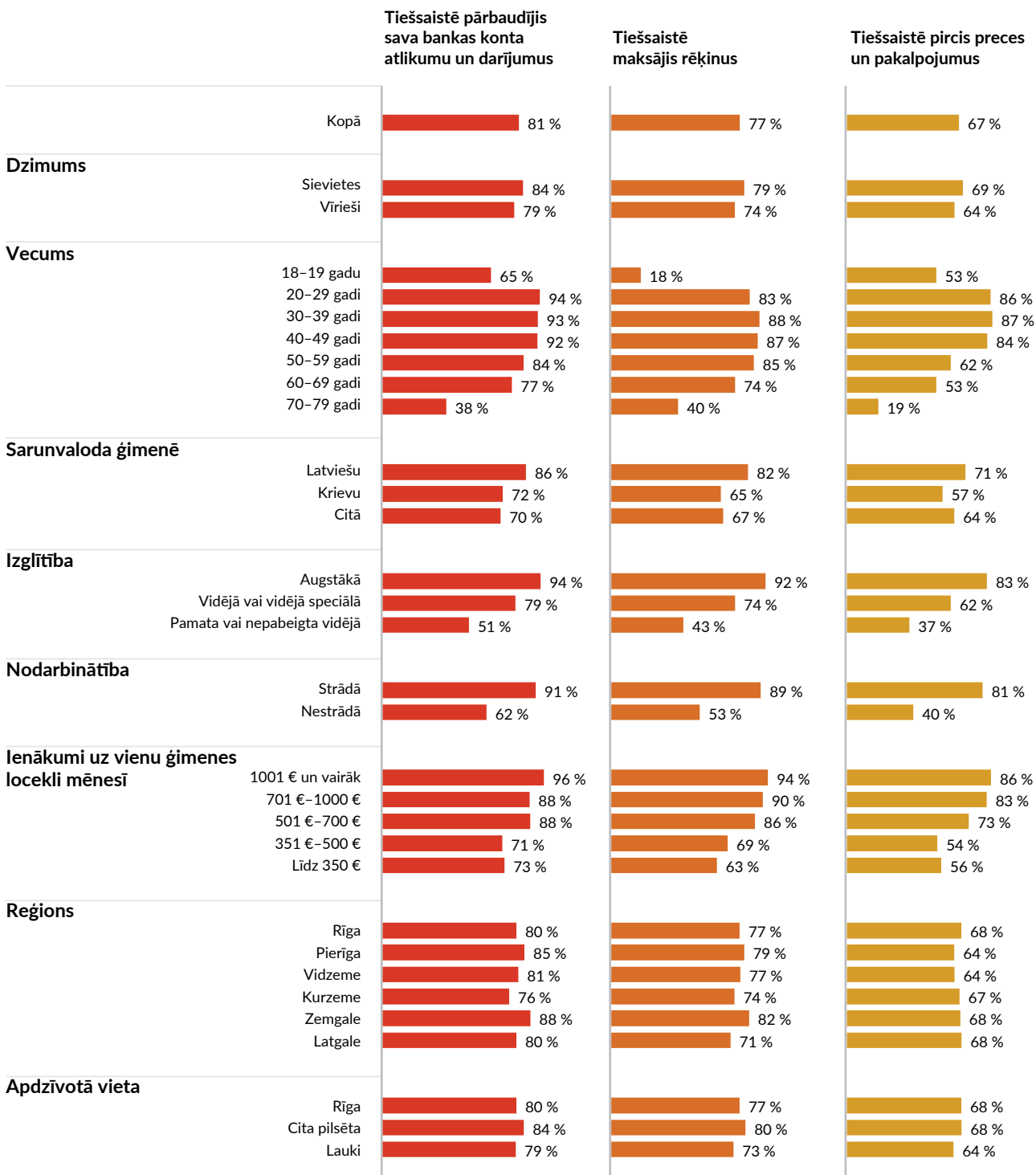
Vai esat kādreiz darījis kaut ko no minētā?

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

7.8. Finanšu produktu un pakalpojumu izvēle un izmantošana tiešsaistē

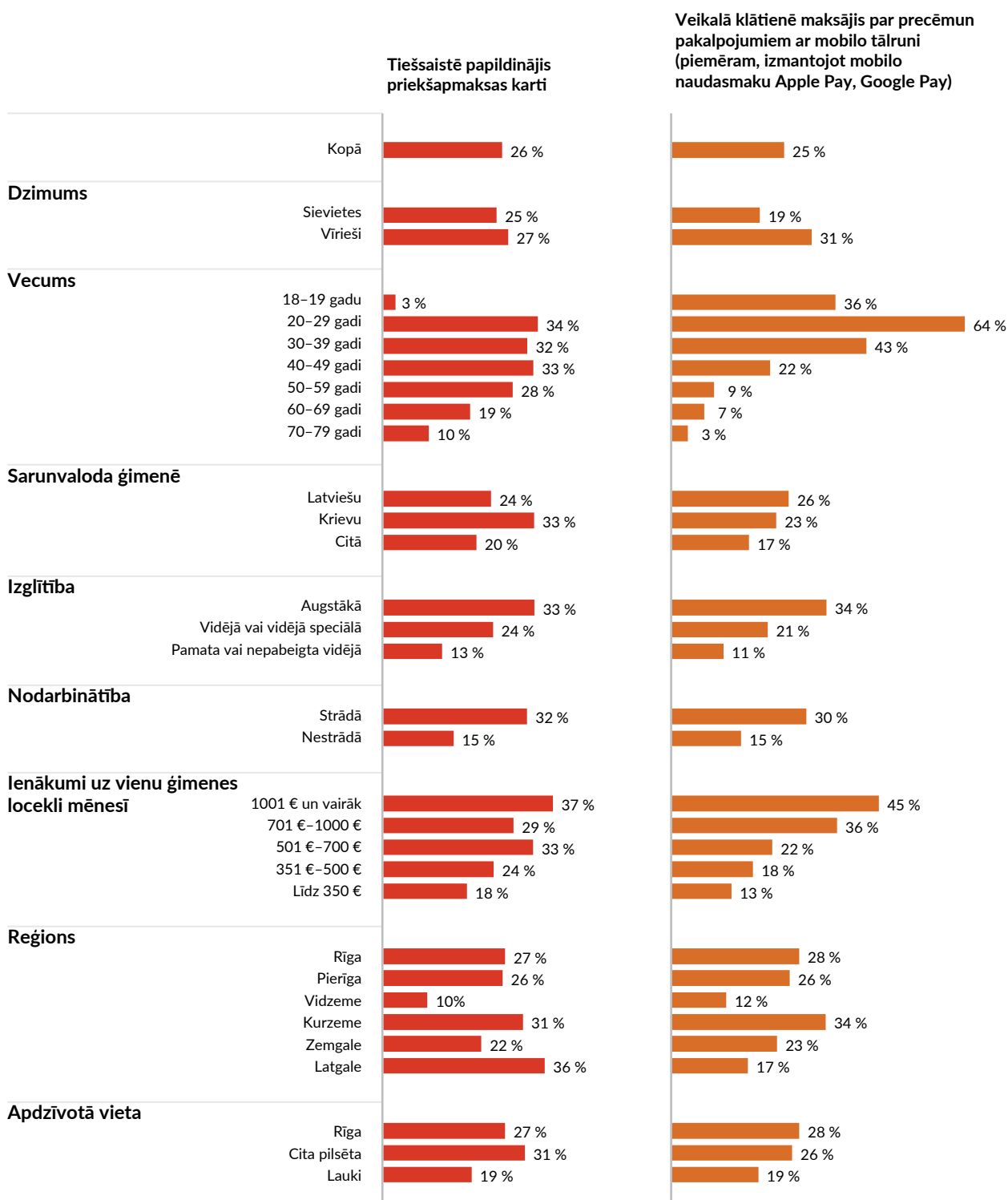
Cik bieži pēdējo 12 mēnešu laikā esat darījis turpmāk minēto?

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

7.8. Finanšu produktu un pakalpojumu izvēle un izmantošana tiešsaistē

Cik bieži pēdējo 12 mēnešu laikā esat darījis turpmāk minēto?

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

7.9. Finanšu produktu un pakalpojumu izvēle un izmantošana tiešsaistē

Vai pēdējos divos gados saistībā ar finanšu produktiem un pakalpojumiem kopumā esat saskāries ar kādu no minētajām situācijām?

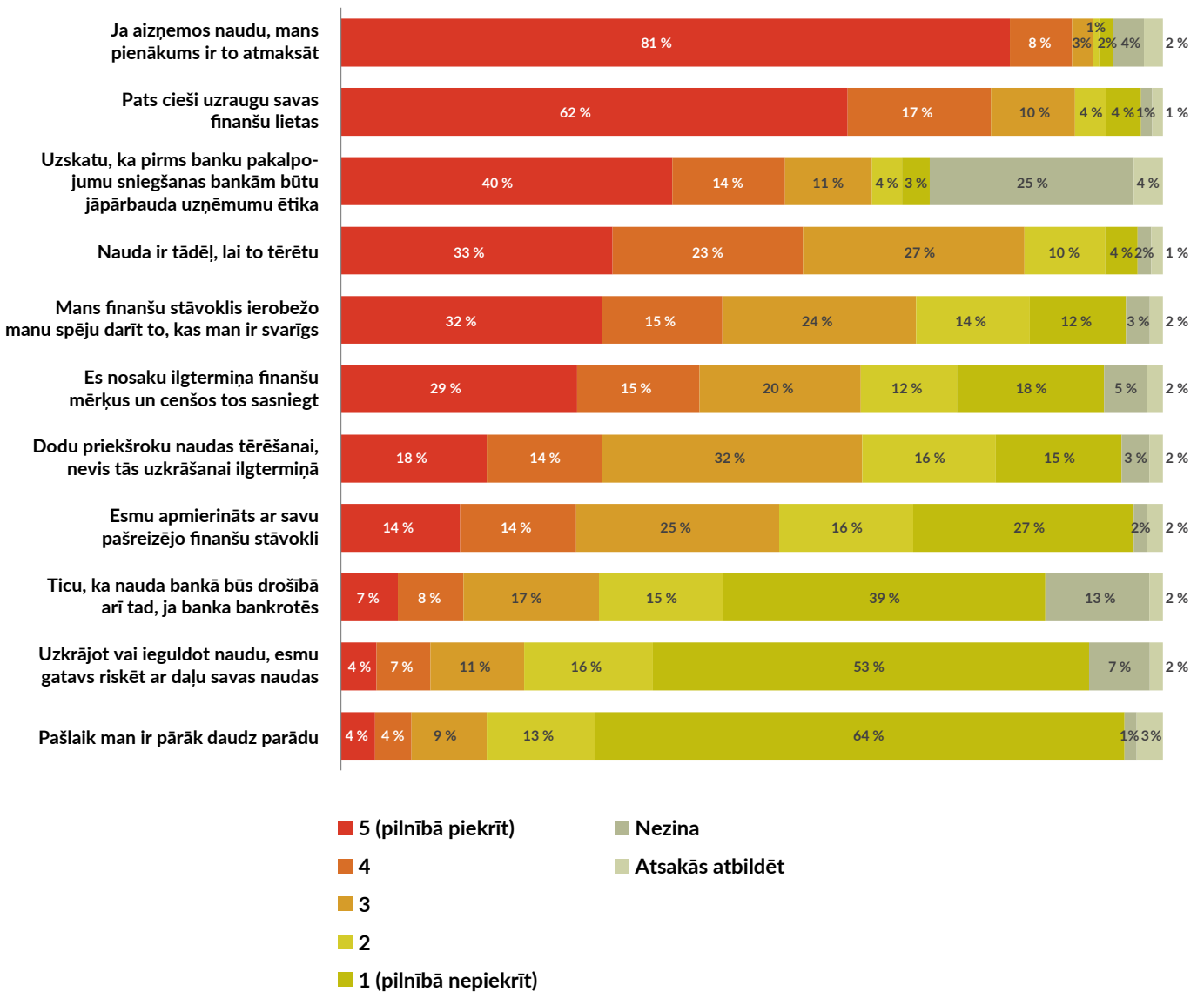

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

8. Priekšstati par finanšu lietām

8.1. Priekšstati par finanšu lietām

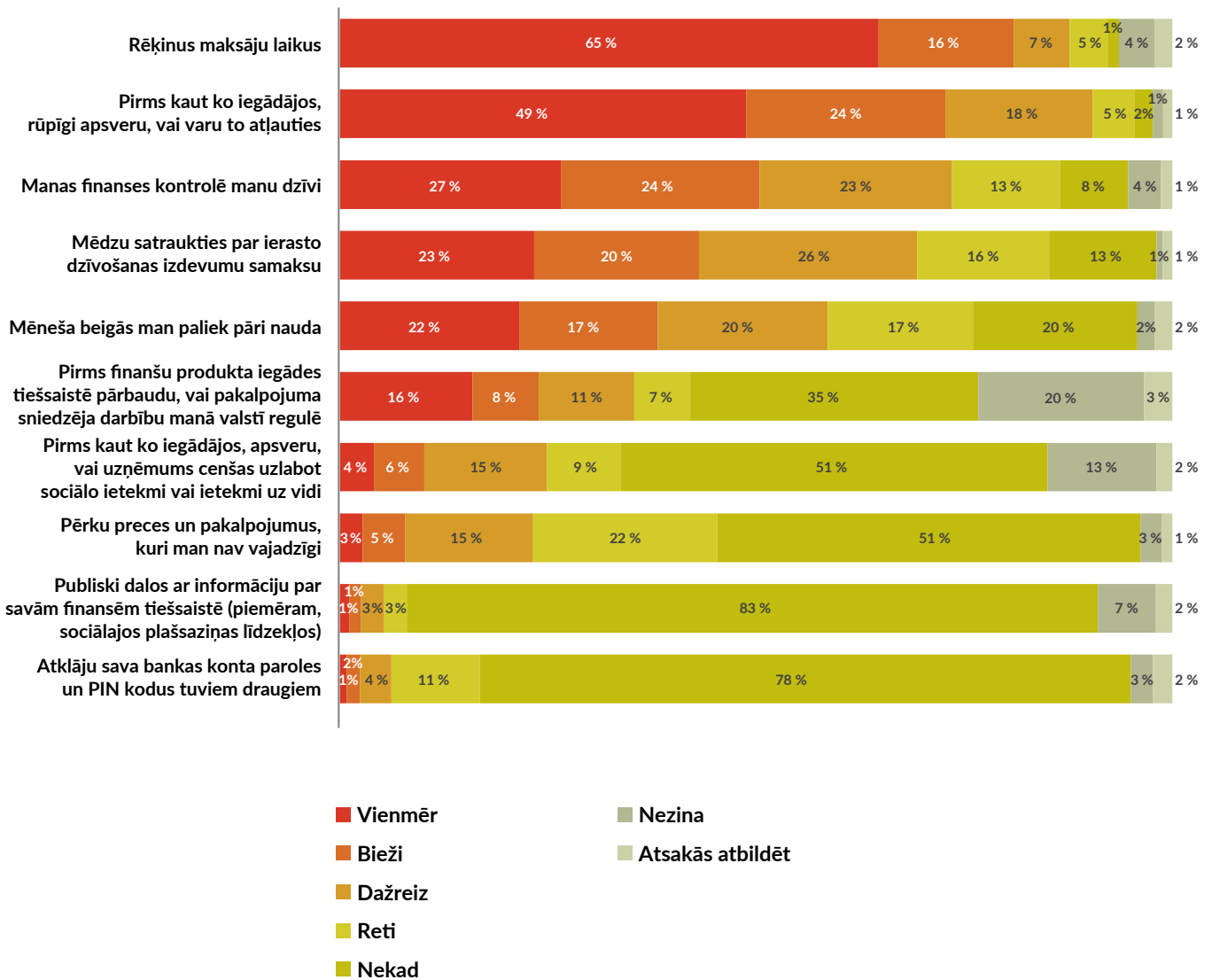
Cik lielā mērā piekrītat vai nepiekrītat katram no šiem apgalvojumiem skalā no 1 līdz 5, kur "5" nozīmē, ka apgalvojumam pilnībā piekrītat, bet "1", ka nepavisam nepiekrītat?

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

8.2. Priekšstati par finanšu lietām

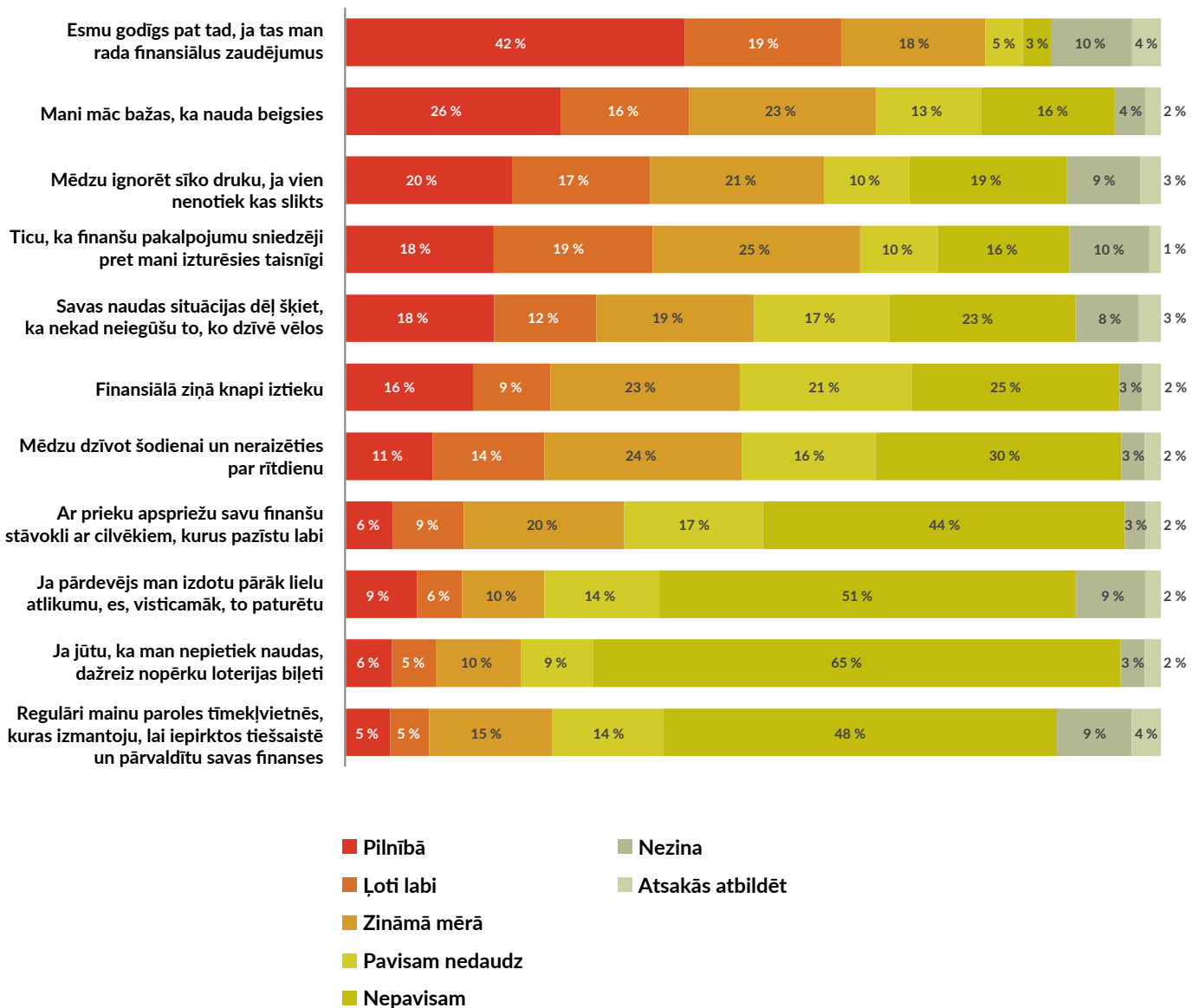
Cik bieži šis apgalvojums attiecas uz jums? Norādiet, vai katrs apgalvojums uz jums attiecas vienmēr, bieži, dažreiz, reti vai neattiecas nekad?

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

8.2. Priekšstati par finanšu lietām

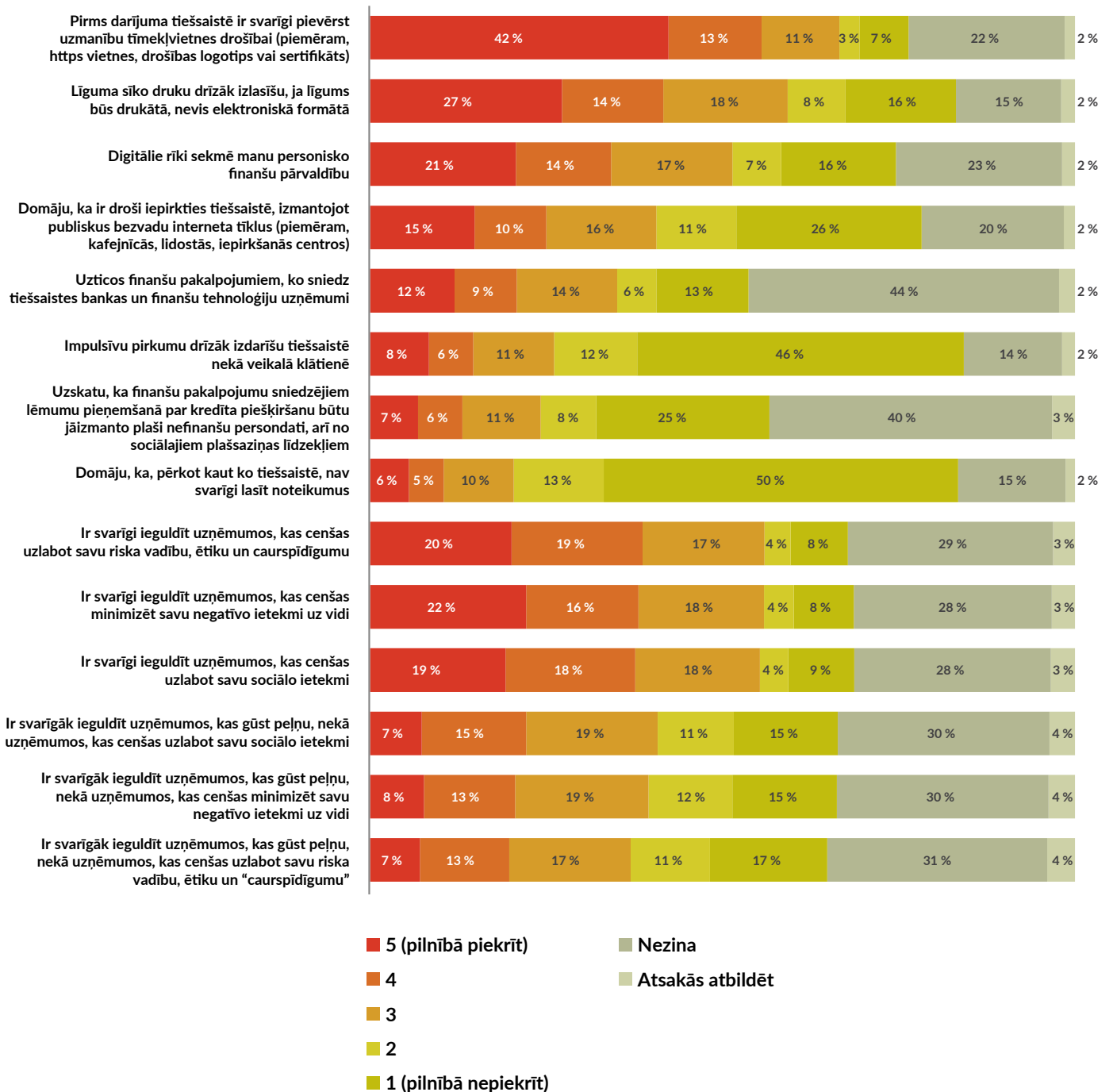
Cik labi šie apgalvojumi raksturo jūs vai jūsu situāciju? Vai tas jūsu situāciju vai domas raksturo pilnībā, ļoti labi, zināmā mērā, pavisam nedaudz vai nepavisam neraksturo?

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

8.2. Priekšstati par finanšu lietām

Cik lielā mērā piekrītat vai nepiekrītat katram no šiem apgalvojumiem skalā no 1 līdz 5, kur "5" nozīmē, ka apgalvojumam pilnībā piekrītat, bet "1", ka nepavisam nepiekrītat?

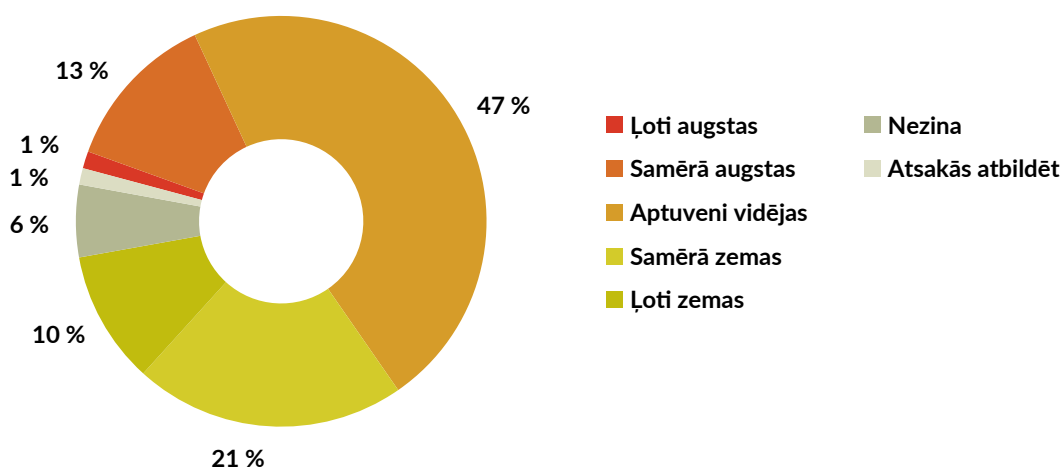

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

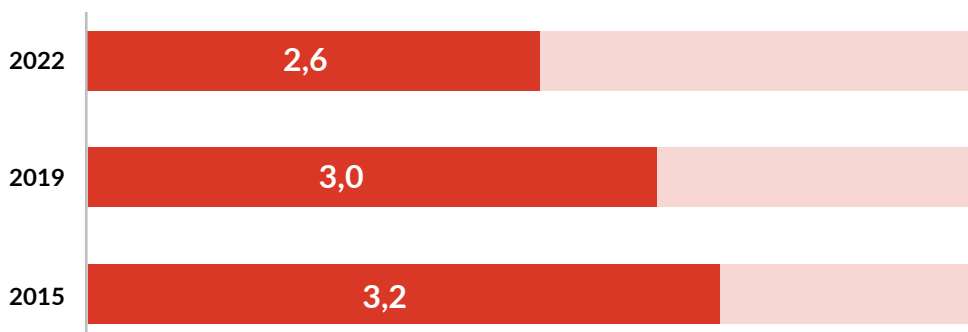
9. Finanšu zināšanas

9.1. Finanšu zināšanu pašvērtējums

Vai jūs varētu pastāstīt, kā jūs vērtētu savas vispārējās zināšanas par finanšu jautājumiem salīdzinājumā ar citiem pieaugušajiem Latvijā?

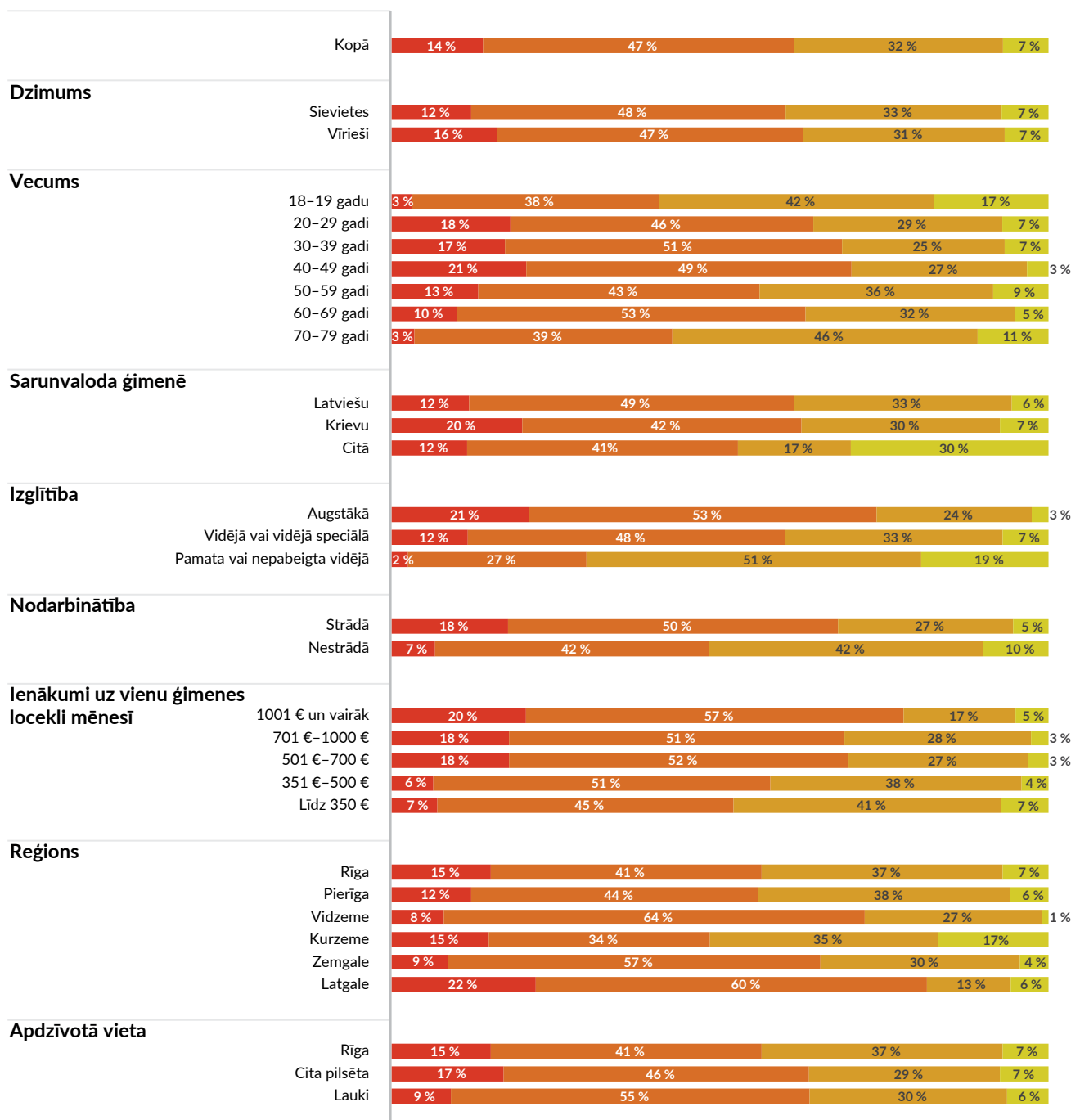
Vidējais vērtējums 5 punktu skalā, kur 1 nozīmē "ļoti zemas", bet 5 nozīmē "ļoti augstas"

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

9.1. Finanšu zināšanu pašvērtējums

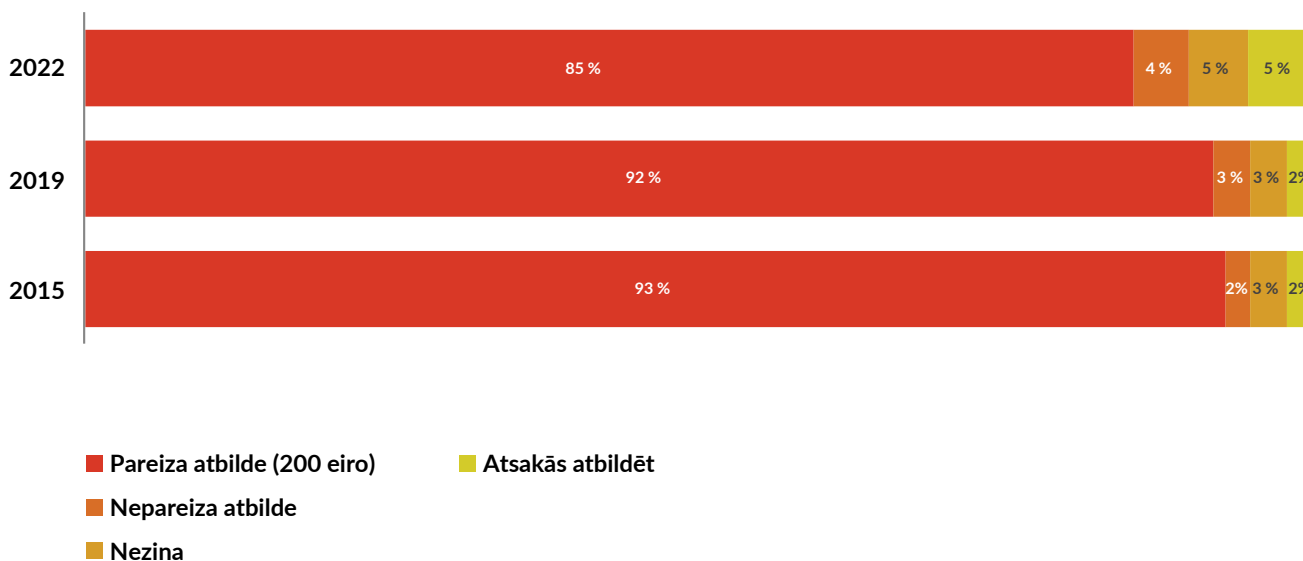
Vai jūs varētu pastāstīt, kā jūs vērtētu savas vispārējās zināšanas par finanšu jautājumiem salīdzinājumā ar citiem pieaugušajiem Latvijā?

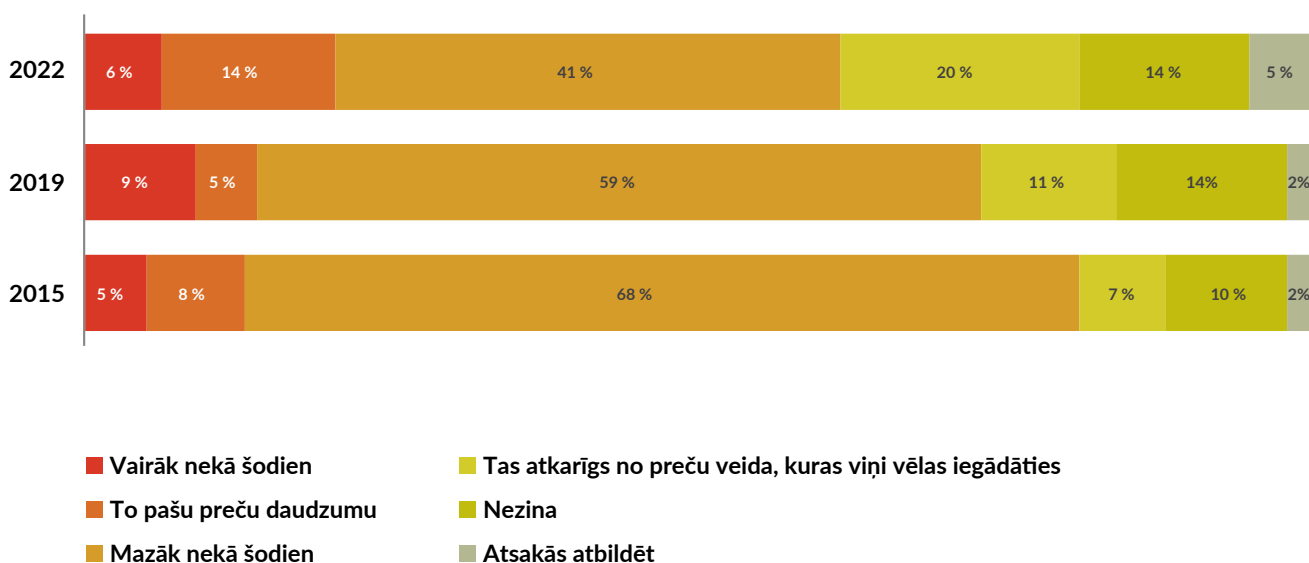
Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

9.2. Finanšu zināšanu uzdevumi

Iedomājieties, ka pieciem brāļiem pasniedz dāvanu, kuras kopējā vērtība ir 1000 eiro. Ja brāļiem jāsadala nauda vienādi, cik katrs saņem?

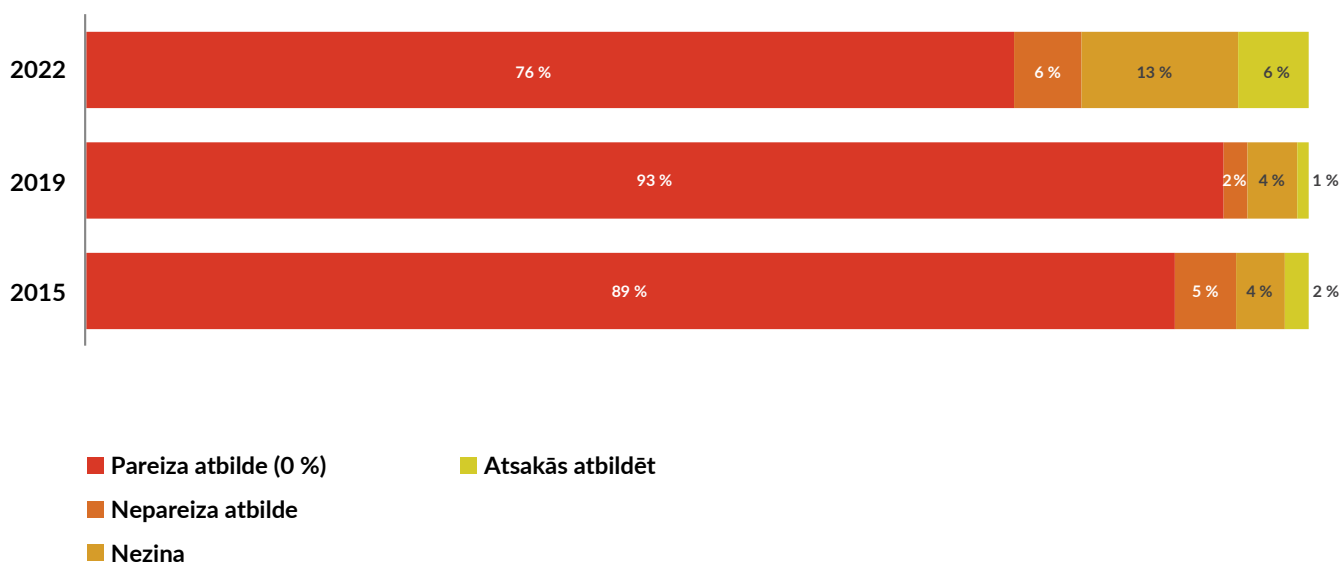
Iedomājieties, ka brāļiem jāgaida gads, lai iegūtu savu daļu no 1000 eiro, un inflācija saglabājas 21 % līmenī. Pēc gada viņi varēs iegādāties ...

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

9.2. Finanšu zināšanu uzdevumi

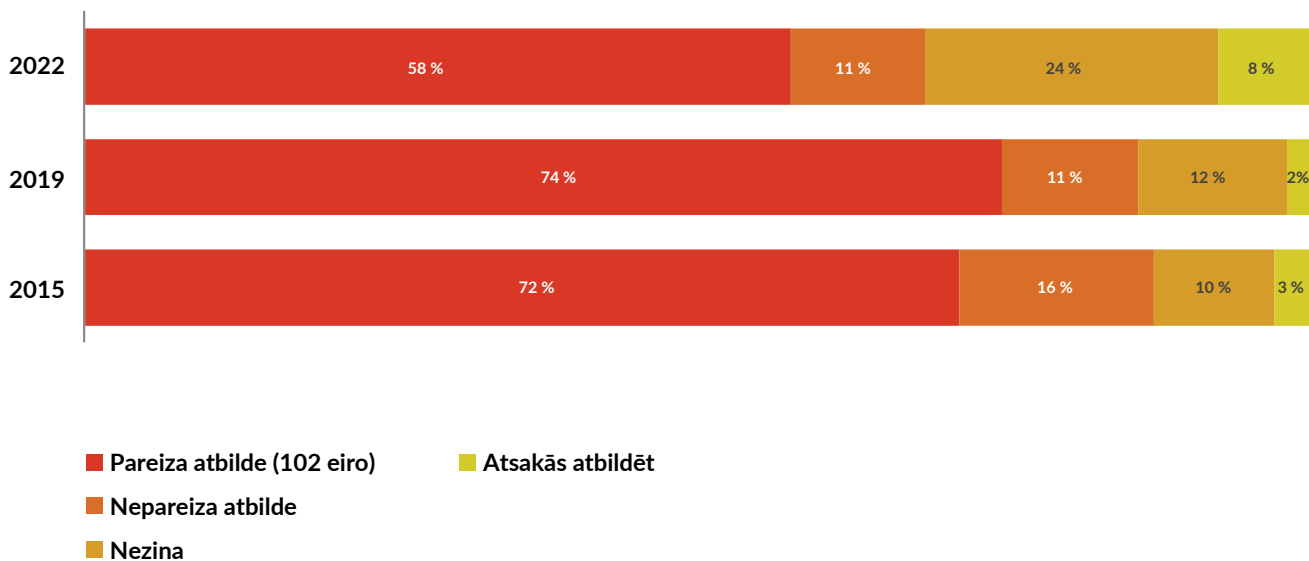
Kādu vakaru Jūs draugam/paziņai aizdodat 25 eiro, un viņš nākamajā dienā Jums atdod 25 eiro. Cik procentus viņš ir samaksājis par šo aizdevumu?

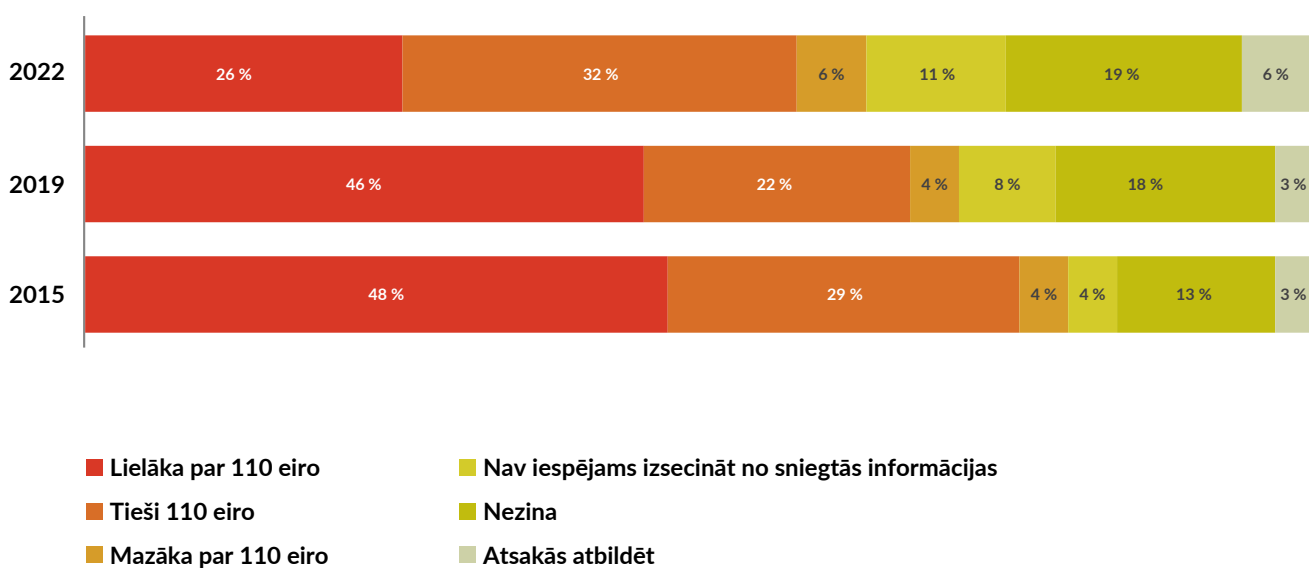
Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

9.2. Finanšu zināšanu uzdevumi

Iedomājieties, ka kāds nogulda 100 eiro bezmaksas, beznodokļu krājkontā ar garantētu gada procentu likmi 2 % apmērā. Viņš šajā kontā vairs neko neiemaksā un arī neizņem naudu. Cik naudas būtu kontā pirmā gada beigās, kad veikts procentu maksājums?

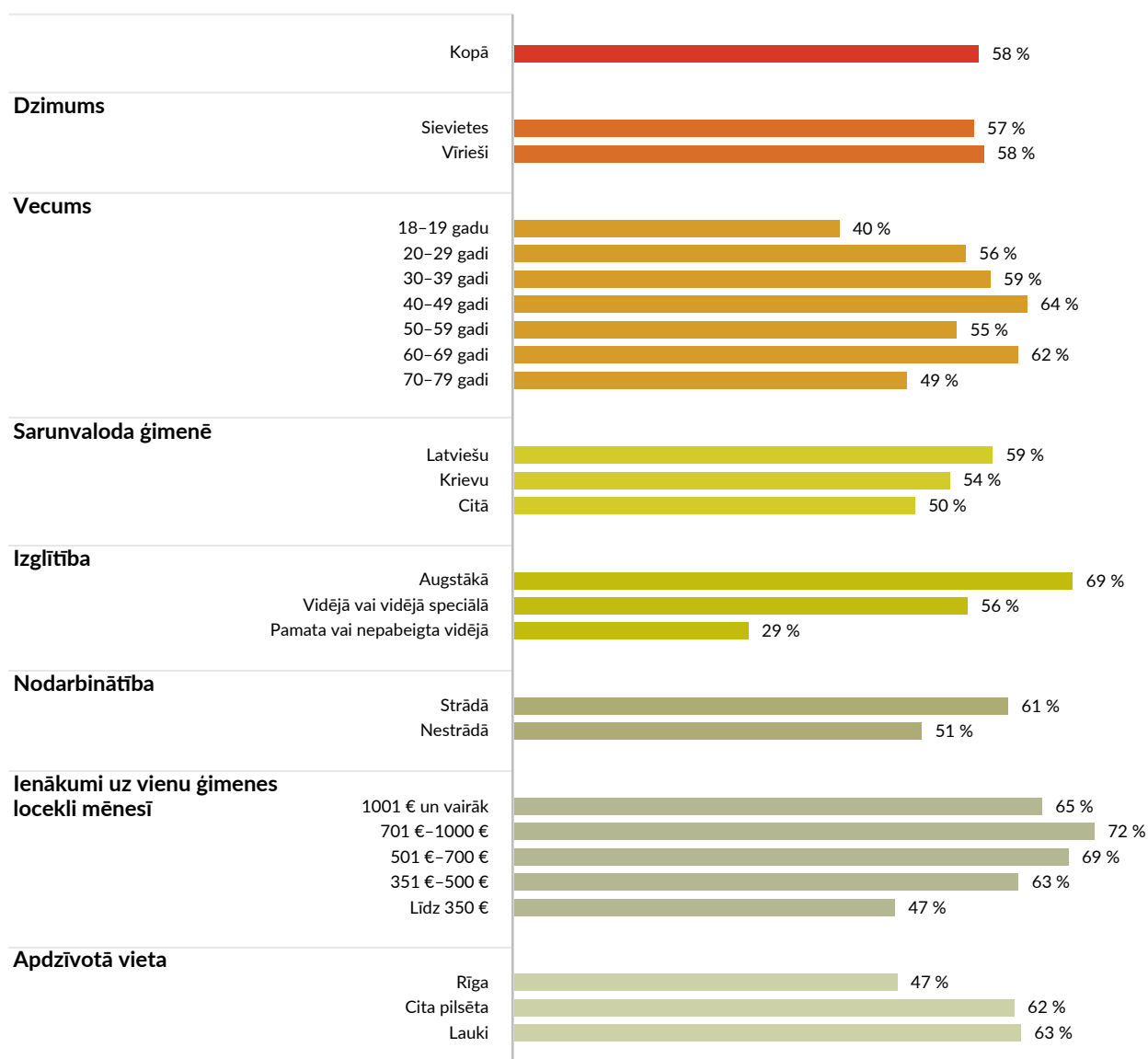
Cik naudas būtu kontā pēc pieciem gadiem, ņemot vērā, ka nav nekādu maksu vai netiek atskaitīti nodokļi? Vai summa būtu ... ?

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

9.2. Finanšu zināšanu uzdevumi

Pareizās atbildes uz jautājumu "Iedomājieties, ka kāds nogulda 100 eiro bezmaksas, beznodokļu krājkontā ar garantētu gada procentu likmi 2 %. Viņš šajā kontā vairs neko neiemaksā un arī neizņem naudu. Cik naudas būtu kontā pirmā gada beigās, kad veikts procentu maksājums?"

Bāze: visi respondenti, 2022: n = 1007

